

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

Odsun německého obyvatelstva a reemigranti na Chebsku po
roce 1945

Lenka Burianová

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor ČJ -Dě

léta studia (2011-2013)

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň, 18. 4. 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Cheb, 18. 4. 2013

.....

vlastnoruční podpis

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta pedagogická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka BURIANOVÁ**
Osobní číslo: **P11N0147P**
Studijní program: **N7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obory: **Učitelství českého jazyka pro základní školy**
Učitelství dějepisu pro základní školy
Název tématu: **Odsun německého obyvatelstva a reemigranti na Chebsku po roce 1945**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se bude skládat ze dvou na sebe navazujících a vzájemně se prostupujících celků. V první části se bude diplomantka zabývat problematikou odsunu a následné reemigrace z obecného pohledu, přičemž se zaměří zejména na průběh těchto událostí na Chebsku. První část práce by měla sloužit jako rámec, do něhož bude možno zasadit výpovědi pamětníků tvořící druhou část. Jednotlivé příběhy zasazené do celku umožní jiný pohled, který díky své emocionální rovině bude opravdovější. Bude použit klasický orálně historický postup a biografická metoda. Získané materiály budou komparovány navzájem s dalšími prameny, literaturou, informacemi z dobového tisku, archivními a muzejními materiály.

Rozsah grafických prací: Fotografie, plánky

Rozsah pracovní zprávy: 115 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- Státní okresní archiv Cheb
- Vaněk, Miroslav. Naslouchat Hlasům Paměti: Teoretické a Praktické Aspekty Orální Historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. 2007.
- Vaněk, Miroslav, a Palackého Univerzita. Orální Historie: Metodické a technické Postupy. 1st edice. Skripta.Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. 2003.
- Michaláková,Irena. Bibliografie Chebsko 1945-1948. Cheb: Chebské muzeum.2001.
- Řeháček, Karel. Češi a Němci na jihozápadě Čech 1880-1938.Plzeň:Dimenze-Koniáš. 2002.

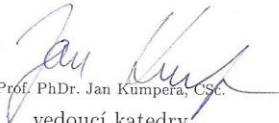
Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání diplomové práce: 25. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2013

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
děkanka

Prof. PhDr. Jan Kumpěra, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 21. července 2011

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych chtěla poděkovat všem svým informátorům za jejich ochotu podělit se o své životní příběhy. Bez nich by má práce vůbec nevznikla. Dále děkuji paní PaedDr. Naděždě Morávkové Ph.D. za její odborné vedení a cenné připomínky. V neposlední řadě bych chtěla projevít svůj dík kamarádce Mgr. Marii Fritzové a všem rodinným příslušníkům, kteří mě ve studiu po celou dobu všemožně podporovali.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 HOSPODÁŘSKÁ SITUACE A GEOGRAFICKÉ ČLENĚNÍ SUDET	10
1.1 Situace v Čechách.....	10
1.1.1 Bohaté Sudety	10
1.1.2 Chudé Sudety	11
1.1.3 Vnější pohraničí	11
1.2 Situace na Chebsku	13
2 POLITICKÁ REALIZACE ODSUNU	15
2.1 Právní rámec odsunu.....	17
3 ODSUN NĚMCŮ Z ČESKOSLOVENSKA	19
3.1 Divoký odsun.....	19
3.2 Organizovaný odsun	24
4 OBDOBÍ ODSUNU NA CHEBSKU 1945 - 1947	25
5 OSÍDLOVÁNÍ CHEBSKA V LETECH 1945-1947	37
5.1 Motivace příchodu nových obyvatel po roce 1945.....	38
6 REEMIGRANTI NA CHEBSKU	51
6.1 Reemigranti z Volyně	52
6.2 Formování vztahů v nové společnosti.....	53
ZÁVĚR.....	57
Zusammenfassung	60
Seznam použitých zdrojů.....	61
Seznam příloh	65
Přílohy.....	66

ÚVOD

„Ty lidi když začnou vyprávět, to není kafe a štrúdl. To je fakt celý odpoledne. Musíš prožít ty jejich emoce. Protože oni se potom v těch vyprávěních přenesou do minulosti a jedou. Pak už ti budou vyprávět o tom, jak ten soused měl kozu a tohleto a všechno...“

R. Hoyer

V dějinách každého národa nalezneme činy, které se stále připomínají, nepodaří-li se národu s nimi vyrovnat. Do 13. komnaty našich novodobých dějin patří vystěhování Němců z Československa v letech 1945-1947.

Češi a Němci žili společně na území naší republiky několik set let a tato skutečnost se stala samozřejmou součástí nejen kulturní, ale i politické podoby českých zemí. Toto soužití bylo v zásadě velice produktivní. Během 2. poloviny 19. století přestávala být vzájemná koexistence bezproblémová a získávala vážné trhliny, v souvislosti s úsilím českého národa o politickou emancipaci v rámci habsburské monarchie. Zásadní změnu pak ve vzájemném vztahu učinil vznik republiky v roce 1918. Reakcí Němců na vznik samostatného československého státu byla snaha odtrhnout pohraniční kraje, připojit je k Rakousku a s ním poté i k Německu (Cheb byl součástí nejvýznamnější provincie Deutschböhmen). Tyto pokusy však skončily neúspěchem.

Nejzávažnějším problémem v dějinách života českých Němců je spojenectví s Hitlerem a Mnichovská zrada. Sudetští Němci se jevíli spoluodpovědní za tuto situaci a mezi Čechy a Němci se díky tomu vytvořila nepřeklenutelná propast, která vyústila v zachování teritoriální integrity státu a vysídlení německého obyvatelstva mimo jeho území.

Diplomová práce nastíní v možnostech daných rozsahem historický poválečný vývoj západočeského regionu. Bude se snažit především postihnout specifické rysy nejnovější historie západních Čech (potažmo Chebska), k nimž patří zejména vysídlení početné skupiny obyvatelstva německé národnosti v letech 1945 – 1946 a následná reemigrace a osídlování této oblasti.

Práce se bude skládat ze dvou na sebe navazujících a vzájemně se prostupujících celků. V první části se bude práce zabývat problematikou odsunu a následné reemigrace z obecného pohledu, přičemž se zaměří zejména na průběh těchto událostí na Chebsku. První část práce bude sloužit jako rámec, do něhož bude možné zasadit výpovědi pamětníků tvořící druhou část. Jednotlivé příběhy zasazené do celku umožní jiný pohled na studovanou problematiku, který bude díky své emocionální rovině opravdovější. Bude použit klasický orálně historický postup a biografická metoda. Získané materiály budou komparovány navzájem s dalšími prameny, literaturou, informacemi z dobového tisku, archivními a muzejními materiály.

K teoretické části práce bude využito především dostupných archivních, literárních a internetových zdrojů.

Praktickou část práce budou tvořit přepsané záznamy rozhovorů s vytipovanými osobami, na něž jsou kontakty uvedeny v písemných materiálech, nebo které doporučí (byli označeni za pamětníky) občané jednotlivých obcí, či následně přímo některý z narátorů. Rozhovory budou vedeny na předem smluveném místě. Všichni narátoři budou seznámeni s cílem a metodou výzkumu a upozorněni, že pořízený rozhovor nebude bez jejich souhlasu a úprav zveřejněn. Rozhovory budou v přepisu upravovány pouze po stylistické stránce a to výhradně v nezbytně nutných případech – aby rozhovory co nejvíce uchovávaly původní projev narátorů, zároveň však, aby umožňovaly čtenáři plynulou orientaci v textu a sledování linie vyprávění. Výsledkem bude shrnutí vyprávění, obsahující názory narátorů na atmosféru doby, jejich osobní zážitky a vzpomínky.

1 HOSPODÁŘSKÁ SITUACE A GEOGRAFICKÉ ČLENĚNÍ SUDET

1.1 Situace v Čechách

Z česko-německého pohraničí, z oblasti Sudet (mapa viz příl. 1), byly po druhé světové válce vystěhovány cca 2,2 milionu Němců (číselné údaje se v různých pramenech rozcházejí¹) a do vydlidněných území se podařilo nastěhovat 1,9 milionu Čechů. Zhruba každá čtvrtá česká rodina nebo alespoň některý její příslušník se odstěhoval do pohraničí. Výměna obyvatelstva Sudet se svým způsobem dotkla každé oblasti života. Postihla ekonomiku, kulturní i sociální tradice pohraničí.

Zaniklo na 3000 obcí, jejich částí a samot, do roku 1947 bylo zrušeno 70 000 drobných živností a většina spolků, zanikly rodinné zemědělské podniky do rozlohy pěti hektarů, kterých bylo v pohraničí 350 000. Náhradou zde byl koncentrován těžký průmysl, těžba surovin, tepelné elektrárny, vojenské prostory a ústavy sociální péče. Vzhled Sudet se změnil a ještě dnes jsou bývalé Sudety oblastí s jistou kulturní výjimečností.²

1.1.1 Bohaté Sudety

Pohraničí lze obecně rozčlenit na severozápadní a jižní. Severní část hranice se překrývá se správním označením Sudetská župa, jinak je možné nazvat ji také termínem „bohaté Sudety“. Oblast byla velice hustě osídlena a převládal zde průmysl (sklárství, lesnictví), suroviny, cestovní ruch a civilizace. Velká města na tomto území byla průmyslovými, obchodními a kulturními středisky sudetských Němců (Cheb, Karlovy Vary, Jáchymov, Chomutov, Teplice, Ústí nad Labem, Liberec, Trutnov, Jeseník, Krnov, Opava). Tvořila hlavní místa pro obchodní a kulturní styk se zahraničím. Následujícími uzlovými body, už na území tzv. vnitřního pohraničí, kde docházelo k prolínání českého a německého kulturního živlu, byla města Plzeň, Žatec, Most, Litoměřice, Turnov, Hradec Králové, Moravská Třebová, Olomouc. Výsledky této regionální kooperace se později promítly do života kulturních center země (Praha, Brno).

---

¹ Zde bych odkázala např. na Kosserta, či Brügela

² Mikšíček Petr. *Sudetská pouť, aneb Waldgang*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2005. S. 10

1.1.2 Chudé Sudety

Chudé Sudety tvořily jihozápadní a jihovýchodní hranici. Dominantní zde byla příroda, jednalo se převážně o chudší kraj s převažující zemědělskou činností. Absence větších měst způsobovala menší politickou informovanost. Lidé žijící v horských oblastech žili tradičním způsobem, podobným životu v období minulých století, takřka až do 20. století. Inovace si tady šla svým trvalým poklidným tempem. Šumava představovala svou rozlohou a divokostí jakýsi „*chladicí box*“ pokroku. Horské oblasti zde byly nedostupnější, neprobádanější a nebezpečnější.

Oblast jižního pohraničí na Moravě byla charakteristická odlišným klimatem. Jednalo se o nejteplejší oblast českého státu, a zemědělství zde mělo zcela odlišný charakter než podhorské pošumavské. Nejlepší obilí, zelenina a ovoce pocházely z těchto úrodných krajů. Nejvýnosnějším odvětvím zde bylo vinařství. V horských oblastech fungovaly sklářské hutě, sušila se rašelina jako palivo, malovaly se obrázky na sklo, pracovalo se v lese a byla zde rovněž zastoupena domácí výroba. Zruční byli voraři na Vltavě a také pracovníci Schwarzenberského plavebního kanálu. Zemská hranice zde byla velmi nezřetelná, lidé chodili do sousedních zemí za prací, za kulturou a vzděláním. Změny režimů se mnohdy dozvídali až s velkým zpožděním. Městskými centry německého zázemí zde byly Vimperk, Železná Ruda, Kašperské Hory, Prachatice, Český Krumlov, Nové Hrady, Kaplice, Nová Bystřice, Znojmo a Břeclav. Místa setkávání Čechů a Němců byly Domažlice, Klatovy, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Hustopeče a Hodonín.³

1.1.3 Vnější pohraničí

Další možností, jak členit území českého a německého kulturního vlivu pro lepší orientaci v prostoru, dějinách a kultuře, je členění na „vnější“ a „vnitřní“ pohraničí. Jak uvádí V. Houžvička⁴ *"ve zcela obecné poloze charakterizuje pohraničí periferní poloha ve vztahu k centru, specifické, přírodní a klimatické podmínky, ale také sociokulturní diskontinuita způsobená změnou obyvatelstva, jež byla důsledkem odsunu německy mluvícího obyvatelstva pohraničí po 2. světové válce. Rozsáhlé přesuny obyvatelstva spojené se znovuosídlením pohraničních oblastí vedly ke značné deformaci migračních procesů, což mělo nepříznivý dopad jednak do struktury a hustoty osídlení pohraničních*

³ Mikšíček Petr. *Sudetská pouť, aneb Waldgang*. S. 10

⁴ Houžvička Václav. *Sudetoněmecká otázka v názorech a postojích obyvatel českého pohraničí*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1996. WP; 96:2. S. 6

*oblastí, jednak vytvořilo méně příznivou sociální a vzdělanostní strukturu." Jak dále prohlašuje V. Houžvička, toto "neplatí pro celé české pohraničí stejnou měrou. Výrazně negativní je v tomto smyslu např. sociální struktura pánevních oblastí v Podkrušnohoří."*⁵

Vnější pohraničí bylo autonomní s úzkými vztahy k sousednímu Sasku, později Německu. Po hospodářské stránce bylo ovšem toto území napojeno na dodávky zboží do vnitrozemí a centrem obchodu byla Praha. Přestože tato oblast nikdy neměla vlastní samosprávu, následkem kolonizace německými přistěhovalci se vyznačovala odlišným přístupem k lidové tvorbě a architektuře. Rozdílnost mezi českými a německými městy popisuje sociolog Quido Kastner následovně: „*Tzv. sudetská města byla mnohem bohatší než vnitrozemská. Je to vidět z jejich výstavnosti. Posuzujeme-li česká města po stránce urbanisticko-architektonické, od Prahy směrem na sever, severozápad a západ (snad jen s výjimkou Mladé Boleslavi, Kladna a Plzně) nalézáme pás skutečně velkých měst až ve vnějším pohraničí poměrně nedaleko státní hranice, od Jablonce nad Nisou přes Liberec, Děčín, Ústí nad Labem a Podkrušnohoří až k Chebu. Hodnotíme-li města z hlediska dopravního, tak v období před rokem 1945 měla v českých zemích městskou dopravu především města v pohraničí. I to ukazuje na majetkovou sílu těchto měst. Tato města se odlišovala i co do vzhledu zejména novější architektury (19. a 20. století) a potom hlavně co do technických zařízení - silničních, uličních, tramvajových a železničních (silničních ukazatelů, telegrafních sloupů, pouličních lamp, nádražních lamp, patníků, železničních budov, signálních zařízení, nástupišť, vozového parku, lokomotiv apod.), zřizovaných říšskými a sudetskými firmami.*“⁶

Zastoupení obou národností se na území vnějšího pohraničí procentuálně lišilo. Zatímco v severozápadních Čechách, na Chebsku a Karlovarsku byla, zvláště v horských oblastech Krušných hor, národnostní převaha Němců takřka stoprocentní, na Mostecku a Chomutovsku byl díky náborům pracovních sil do dolů a továren poměr jiný. Např. v Kraslicích roku 1930 bylo 13 524 obyvatel, z toho jen 235 Čechů, v Mostě roku 1930 žilo 28 212 obyvatel, z toho 9740 Čechů.⁷

---

⁵ Houžvička Václav. *Sudetoněmecká otázka v názorech a postojích obyvatel českého pohraničí*. S. 6

⁶ Mikšíček, Petr. *Zmizelé Sudety*. S. 10

⁷ Tamtéž

1.2 Situace na Chebsku

Národnostní problémy prvorepublikového Československa, Mnichovská dohoda, 2. světová válka, Postupimská konference, dekrety prezidenta republiky z roku 1945 a odsun německého obyvatelstva z národnostně smíšených oblastí státu představují základní milníky ve vývoji Chebska ve 20. století.⁸

Chebsko tvořilo hraniční oblast se sousedním Bavorskem. Cheb byl v období 1938-1945 centrem tzv. Chebského obvodu. Celkem měla Sudetengau (nebo též Regio Egere) tři obvody: Cheb (Eger), Ústí nad Labem (Aussig) a Opavu (Troppau).⁹

Česká menšina na tomto území neměla žádnou možnost získat byt' i nepatrný vliv ať již v zemědělství či v průmyslu. Veškerý kapitál byl soustředěn v rukou německých průmyslníků, absolutní většina půdy byla v rukou německých sedláků. Češi zde byli zaměstnanci škol, železnic, pošty, finanční strážce a četnictva.¹⁰ Skutečné postavení české menšiny dokumentuje fakt, že do roku 1918 nebyla na Chebsku jediná česká škola a české děti navštěvovaly školu německou. První česká škola byla otevřena roku 1919, ale její založení se setkalo s velkým odporem německého obyvatelstva.¹¹ Přes veškerou vyvíjenou politickou i kulturní činnost nemohla česká menšina pro malou početnost získat rozhodující vliv na Chebsku. Vytvořením Deutschböhmen v roce 1938 byla veškerá snaha české menšiny o vytvoření přijatelných národnostních i sociálních podmínek zmařena.

Chebsko patřilo mezi regiony se zásadní převahou německého obyvatelstva. Na základě mezivládního protokolu ze dne 20. listopadu 1938 byl v rámci širšího lázeňského trojúhelníku k Německu připojen i okres Cheb. Mnichovskou dohodu a zvláště příjezd Hitlera do Chebu 3. října 1938 slavili chebští Němci jako osvobození z českého otroctví a jako důkaz vděčnosti a dějinného oprávnění připojení k Říši odevzdali představitelé města Hitlerovi na stříbrném podnosu originál zástavní listiny císaře Ludvíka Bavora z roku 1322.¹²

---

⁸ Votroubková Iva. *Chebsko a reemigranti v letech 1947-1948*. In: Sborník Chebského muzea. Cheb: Chebské muzeum, 2000. S. 71

⁹ Vácha Vilém. *Chebsko*. Military revue. S. 8

¹⁰ Secká Milena. *Osidlování chebského pohraničí po roce 1945*. <i>Český dialog</i> [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-12-30]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/1234-osidlovani-chebskeho-pohranici-po-roce-1945/>. S. 1

¹¹ Slavík Jaroslav. *Chebská zrada 1918-1938*. 1. vyd. Cheb: místní rada osvětová, 1948. S. 16

¹² Beran Jiří. *Dějiny karlovarského kraje*. 1. vyd. Karlovarský kraj: Karlovy Vary, 2004. S. 145

Mnichovským diktátem byla převážná část oblasti přičleněna k Velkoněmecké říši a Češi v září 1938 zachránili holé životy útekem do vnitrozemí. Byli odkázáni na pomoc příbuzných, přátel i státu, který se snažil potřebným zajistit ubytování a práci. Všechny průmysl a výroba byly v zabraném území orientovány na válečnou výrobu, muži byli povoláni do války a ženy s dětmi zajišťovaly chod drobných hospodářství a válečnou výrobu.¹³

Oblast Chebska měla průmyslově zemědělský charakter a obývalo ji tradičně chudé, převážně venkovské obyvatelstvo.¹⁴ Nejznámějším průmyslovým podnikem v Chebu a okolí byl závod Eska¹⁵ (foto v příloze 2), národní podnik Cheb, který v té době zaměstnával v přepočtu 1400 zaměstnanců. Dlouholetou tradici má na Chebsku také pivovarnictví. Dva nejvýznamnější pivovary byly – První akciový pivovar (Erste Aktienbrauerei in Eger) a První měšťanský pivovar bratří Schmidtů (1. Bürgerl. Brauhaus Brüder Schmidt). Pivovar byl válečným bombardováním z 75% poničen. Začala rekonstrukce a provoz byl obnoven až 1. října 1946. Pivovar byl následně 30. října 1947 znárodněn (Chebský pivovar, n. p.).

V nedaleké Plesné bylo centrum textilního průmyslu. Město Skalná bylo významným střediskem těžby kaolinu a jílu. Nacházelo se zde 13 velkých zemědělských usedlostí. V jedné z nich, tzv. Horním zámku se nacházela i palírna lihu, ve které bylo rovněž zaměstnáno mnoho lidí.¹⁶

---

¹³ Secká Milena. *Osídlování chebského pohraničí po roce 1945*. S. 1

¹⁴ Řeháček Karel. *Češi a Němci na jihozápadě Čech 1880-1938*. 1. vyd. Plzeň: Dimenze, 2002. S. 23

¹⁵ Pozn. autorky - Podnik byl v likvidaci v roce 2009

¹⁶ Buchtele Zdeněk. *Osudy hradu Vildštejn ve Skalně a hradu Starý rybník*. 1. vyd. Velká Hleďsebe, 2007. S. 6

2 POLITICKÁ REALIZACE ODSUNU

Myšlenka o přesídlení Němců z ČSR měla počátek již v nouzovém plánu prezidenta Beneše po „mnichovském diktátu“ v r. 1938, totiž postoupit Hitlerově říši asi 13,5% pohraničního území s asi 25% německých obyvatel a do něho ještě přesídlit 1,5 milionu Němců z českého vnitrozemí. Na to však už bylo pozdě. Po ukrutnostech ze strany sudetských Němců při vyhánění Čechů z pohraničí v roce 1938 a během následujícího období nacistické okupace se stalo nucené vysídlení Němců součástí politického programu exilové vlády. Ohledně viny Němců nebylo mezi exilovými politiky sporu.¹⁷

Politikové o odsunu hovořili jako o věci, „která jistě bude provedena“. Mezi prvními body Košického vládního programu z počátku r. 1945 bylo uvedeno „*potrestání a majetkové vyvlastnění všech válečných provinilců a zrádců a vysídlení německých a maďarských menšin*“.

Nicméně bylo nezbytné vyčkat na rozhodnutí vítězných mocností (Sovětského svazu, Spojených států amerických a Velké Británie), které jednaly v Postupimi od 17. července do 2. srpna 1945. Pochybnosti, které kolem odsunu vyvolal postoj západních spojenců, se odrazily i v jednání československých politiků o programu první poválečné vlády. Všichni se shodovali jak v úsilí prosadit odsun, tak v tom, že je ohrožen.¹⁸ Klíčovým předpokladem prosazení masového odsunu německých menšin i sudetských Němců byla přítomnost sovětských vojenských sil ve střední Evropě. Bez tohoto předpokladu by se nepodařilo prosadit odsun ani Benešovi.¹⁹ Neurčité stanovisko Londýna a Washingtonu znásobilo československou snahu upevnit si podporu Moskvy. Její kladný postoj vyvolával naději, že k odsunu Němců dojde i v případě odmítnutí západních velmocí. V červnu jednal Fierlinger²⁰ o odsunu se Stalinem a usoudil, že věc bude kladně vyřízena, protože: „*Stalin má naprosto pozitivní stanovisko k našim požadavkům ve věci transferu. Dovolí nám odsun do Německa, Maďarska a do určité míry také do Rakouska.*“²¹ Velitel sovětského okupačního pásma v Německu maršál Žukov při této

---

¹⁷ Frommer Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. 1. vyd. Praha: Acamedia, 2010. S. 105

¹⁸ Kaplan Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví. S. 133

¹⁹ Otter Jiří. *Češi v německém objetí. Kapitoly ze společných dějin*. 1. vyd. Mariánské Lázně: Art Gallery Nataly, 1994. S. 149

²⁰ V dubnu 1945 se stává Fierlinger v exilu předsedou československé vlády a zůstává jím i po návratu do Československa až do voleb v roce 1946

²¹ Kaplan Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. S. 134

příležitosti prohlásil: „že je ochoten přijmout milion, popřípadě též dva miliony Němců z Československa.“

Stalinovo a Žukovovo stanovisko přišlo několik dní před Postupimskou konferencí, kde byl nakonec dán souhlas²² s budoucím uskutečněním humánně provedeného odsunu. V Brügelovi²³ se ovšem můžeme dočíst, že k podpisu sice došlo, nicméně velmoci s myšlenkou přesídlování jasný souhlas nedaly. Říká, že mocnosti na konferenci pouze vyjádřily názor, že za daných okolností jsou vysídlovací plány nevyhnutelné. Jako příklad zde mimo jiné uvádí nezveřejněný americký výrok státního tajemníka J. Byrnes: „ *Uznali jsme, že určité přesídlování je nevyhnutelné, ale v Postupimi jsme nezamýšleli k žádnému přesídlování podněcovat nebo se k němu zavazovat v případech, ve kterých lze užít jiných prostředků urovnání.*“

Nicméně čl. XIII uvedeného závěrečného dokumentu spojeneckého summitu, nazvaný „Spořádaný odsun německého obyvatelstva“ řeší provádění odsunu německého obyvatelstva nebo jeho složky, které zůstávají v Polsku, Československu a v Maďarsku.

Ve zmíněném článku se uvádí: „*Tři vlády prozkoumaly tuto otázku po všech stránkách a uznaly, že německé obyvatelstvo nebo jeho složky, které zůstávají v Polsku, Československu a v Maďarsku, bude třeba odsunout do Německa. Jsou zajedno v tom, že jakýkoli odsun musí být prováděn spořádaně a lidsky.*

Poněvadž by příliv velkého počtu Němců do Německa zvětšil břemeno, které již doléhá na okupační úřady, soudí, že tento problém by měla zkoumat především Kontrolní rada a přihlížet při tom zvláště k tomu, aby tito Němci byli spravedlivě rozděleni mezi jednotlivá okupační pásma. Dávají proto svým zástupcům v Kontrolní radě příkaz, aby co nejdříve svým vládám oznámili, kolik takových osob už přišlo do Německa z Polska, Československa a Maďarska, a aby podali odhad, v jaké době a jak rychle by mohly být provedeny další odsuny vzhledem k nynější situaci v Německu.

O tom se současně uvědomují československá vláda, polská prozatímní vláda a kontrolní komise v Maďarsku se žádostí, aby zatím zastavily další vyhošťování, dokud zúčastněné vlády neprozkoumají zprávy svých zástupců v Kontrolní radě.“

---

²² Kaplan Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. S. 134

²³ Brügel Johann Wolfgang. *Češi a Němci 1939-1946*. 1. vyd. Praha: Academia, 2008. S. 205-235

Rozhodnutí Spojenců k takto významnému kroku mělo primárně nejspíše geopolitické strategicko-preventivní opodstatnění. Mělo Německu do budoucna znemožnit znovu využít početných německých menšin ve státech na východ od svých státních hranic k uskutečňování jakýchkoli dobovačných a politicko-kulturně ničivých záměrů. Evropa si tak v případě Německa zajistila významnou preventivně omezující změnu.²⁴

2.1 Právní rámec odsunu

Po šesti letech prožívaných hrůz druhé světové války byla protiněmecká nálada českého obyvatelstva velmi silná. Je tedy přirozené, že odsun Němců z Československa byl pro většinu českého národa jediné možné správné řešení poválečné situace u nás.

V létě a na podzim 1945 se československá vláda zabývala přípravami organizovaného odsunu. Bylo třeba vytvořit právní základy pro vyloučení Němců z účasti na hospodářském, politickém a kulturním životě země a současně zajistit technické a organizační provedení odsunu. Znamenalo to především vyřešit legislativně otázku úpravy československého občanství osob německé národnosti. Byla vydána série dekretů prezidenta republiky (obr. 1), které výrazně ovlivňovaly právní a sociální pozici nejen občanů, kteří měli být vysídleni, ale prakticky všech bývalých československých občanů německé národnosti.²⁵

Po formální právní stránce tedy první „revoluční“ opatření odsunu vycházela z ústavních dekretů československé exilové vlády ze 4. prosince 1944, v nichž byla vyslovena „bezprávnost Němců po prohrané válce.“²⁶ Pro poválečný právní řád byl rozhodující dekret č. 11/1944 Úř. věst. z 3. 8. 1944 o obnovení právního pořádku. Další dva důležité dekry jsou dekret č. 18/1944 Úř. věst. ze 4. 12. 1944 o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění a dekret č. 6/1945 Úř. věst. o potrestání nacistických zločinů, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných soudech. V květnu 1945 byly pod národní správu postaveny všechny německé průmyslové, obchodní a zemědělské podniky, finanční instituce a obchodní podniky. Dekrety v osvobozeném Československu (prvním dekretem byl ústavní dekret č. 1/1945 Sb. o nové organizaci vlády z 2. dubna 1945,

---

²⁴ Bednář, M. Text příspěvku z mezinárodní konference „Odsun Němců z Československa – 65 let poté,“ pořádané Univerzitou J. E. Purkyně 29. listopadu 2011 v Ústí nad Labem

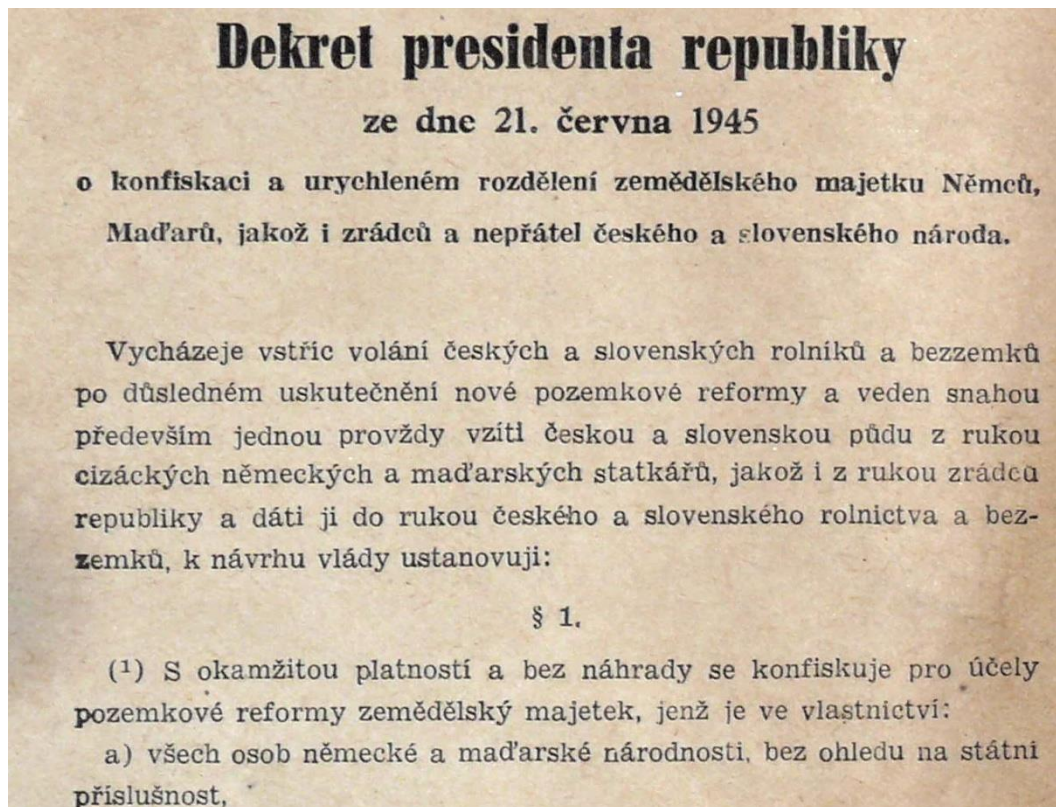
²⁵ Kučera Jaroslav. *Odsun nebo vyhnání? Sudetští Němci v Československu v letech 1945-1946*. Praha, 1992. Panorama dějin: Nové pohledy. S. 17

²⁶ Otter Jiří. *Češi v německém objetí. Kapitoly ze společných dějin* S. 143

posledním dekret č. 143/1945 Sb.) především plnily cíle Košického vládního programu z 5. dubna 1945 a dále komplexně upravovaly všechny oblasti poválečného života.

Obr. 1 – Dekret z 21. června 1945

Zdroj: <https://www.google.cz/>²⁷

²⁷ <https://www.google.cz/> [online] [cit. 2012-12-30]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1600&bih=796&q=dekret+presidenta+21.+%C4%8Dervna+1945&oq=dekret+presidenta+21.+%C4%8Dervna+1945&gs_l=img.12...6501.28321.0.29968.33.8.0.25.25.0.82.598.8.8.0...0.0...1ac.1.9.img.9PtHvUXjKtk

ODSUN NĚMCŮ Z ČESKOSLOVENSKA

Odsun Němců a s tím spojené osídlení pohraničí patří k největší poválečné vnitrostátní změně Československa.²⁸ Bezprostředním a nejsilnějším motivem myšlenky odsunu byl Mnichov 1938 – rozhodující krok k likvidaci Československa – a události, které mu krátce předcházely a následovaly po něm.²⁹ Transfer Němců z Československa byl tedy ve své době veřejností i politiky chápán jako preventivní akt, který český odboj navrhoval již od roku 1939 a jež prezident Beneš přijal v plné míře až na podzim 1941 (benešovské koncepty řešení do té doby navazovaly na uvažovaný tzv. čtvrtý a pátý plán, který předpokládal poměrně značné územní změny ve prospěch Německa (viz. kap. 2)), a jako přiměřená reakce na události posledních let.³⁰

Z odsunu měli být vyjmuti antifašisté, ale ne vždy tomu tak bylo.

2.2 Divoký odsun

Po celou dobu války se v českém národě hromadil protiněmecký nacionalismus jako reakce na ztrátu národní svobody. Ještě před Postupimskou dohodou a regulovaným, tj. legalizovaným odsunem došlo v létě roku 1945 na některých místech k tzv. „divokému“ vyhánění Němců z jejich domovů.

V květnu 1945 vznikaly dobrovolnické skupiny tzv. Revoluční gardy označované také jako "Rabovací gardy" (RG). Mezi jejich hlavními úkoly byla kontrolní činnost a střežení důležitých objektů v čerstvě osvobozené republice, zajišťování nespolehlivých a podezřelých osob, zabavování majetku, výkon pořádkové služby, atd. Postup RG byl často nepřiměřeně tvrdý, motivovaný touhou po odplatě za deportace Čechů v době Mnichovské dohody a činy nacistů spáchané v době války. V mnoha případech zde také sehrála roli závist, touha po majetku a možnost snadného obohacení.

Násilnosti na německém civilním obyvatelstvu se nevyhnuly ani karlovarskému regionu. Divoký odsun byl do určité míry katastrofálním důsledkem absence teprve budované československé veřejné správy, ale také asociály a kriminálními živly zneužitou emocionální reakcí na předchozí řádění sudetoněmeckých bojůvek.³¹

---

²⁸ během půldruhého roku se zde vystřídalo téměř pět milionů obyvatel

²⁹ Kaplan Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*, S. 130

³⁰ Je málo známé, že ideové plány na vysídlení Čechů existovaly a vyvíjely se na německé ultrapravicí již od 90. let 19. stol. (všeněmecké a austrovšeněmecké hnutí)

³¹ Beran Jiří. *Dějiny karlovarského kraje*. S. 156

Tento „divoký odsun“ byl předmětem kritiky zejména v západním světě. I když s mnohdy nelidskými způsoby, které se při této fázi odsunu vyskytly, není možné souhlasit, je možné je však do určité míry pochopit jako reakci na chování sudetských Němců, na Mnichovskou zradu a zločiny nacistů v první polovině let čtyřicátých.

Ve výpovědích narátorů také často zaznívá, že:

- „*To bylo hrozné na obou stranách, a spravedlnost se nedá najít žádná*“,
- „*Odsun byl špatně, ale copak Mnichov byl lepší? Ti chudáci si nemohli zabalit ani ň, natož pak 50 kilo.*“.
- „*Bylo to oko za oko, zub za zub*“,
- „*Oni si začali*“, *apod.*

S divokým odsunem se setkala rodina pana Hoyerera (1969):

„Inka, Maria, Anton, Heinz, Edit a Petr. Při čemž Petr byl nejmladší a bylo mu měsíc. Takže byl v zavinovačce. Všechno přímý tety a stejdivé. Sourozenci můj mámy, která se narodila až po válce, v 54. Mezitím se narodila ještě Erna, potom Gertrudh, potom Franz a ty už byli potom. Moje matka se narodila v 54. A to pořád ještě neměli občanství.

Válku prožili tady, děda pracoval v továrně, dělali měřicí přístroje a hračky plus ještě něco, nevím přesně. Ale vím, že byl mistr u těch měřících přístrojů a živil celou rodinu. Bydleli kdesi v Chebu, původem pocházeli, byli to sudeťáci, takže děda přímo z Lomničky a babička pocházela z Chebu. Ještě měli někde nějaký majetky, ta babičky rodina, někde u Stříbra. A vlastně v 45., když bombardovali Amíci Cheb, tak v té době bydleli v dnešní Riegrovce, v těch místech proti Penny. Tam chybí celá řada domů. Oni v ní bydleli. A protože byl nálet na chebský nádraží, tak zdrhli do sklepa, ale ty baráky dostaly zásah, takže ono je to tam zasypalo. Takže se ještě vypráví, jak v tom řvoucím sklepě plným lidí babička vzala sekeru a rozsekala dveře do nějakých těch vedlejších sklepů a pak lezli okýnkama ven. A bydleli potom provizorně. A když přišli Amíci, tak hned přišel povel k odsunu. A v té době děda okamžitě chtěl pryč, jako hrdej. Ale babička nechtěla.“

LB: „A proč nechtěla?“

Pan Roman: „Protože byla svázaná s Chebem, byla tady zvyklá. Ona tady žila. Ona se narodila v roce 1912 a ještě měla rakousko-uherský občanství, pak se jí změnilo na československý, pak na říšský, potom byla deset let bez občanství, pak měla Československá socialistická republika. To dostala v 55. Dle toho zákona z roku 53. To už

měla pátej statut. A po revoluci federaci a pak Českou republiku. A to celej život žila v Chebu. Ona tady byla zvyklá, nicméně připravili odsunovou truhlu, tu mám do dneška doma, a babička si dupla, že nikam nechce. Ale děda, že chce. A hlava rodiny, samozřejmě rozkazoval. No ale v práci ho ukecali, nabídli mu práci, že všechno bude dobrý. Babička se mezitím smířila s tím, že odcházejí a děda přišel s tím, že nikam nejdou. To zase babička dupala, že chce. Měli už adresu a dokonce i informaci o bytě. Měli jít do... Vyložené dostali adresu, kam mají jít.“

LB: „A to jim dal kdo?“

Roman: „No, to nevíme. Ale ta adresa je dodnes napsaná na té truhle. „Steingase 30, Hale“. Dostali normálně adresu.“

LB: „To znamená, že ale tam nebyli žádný příbuzný? Neměli za kým odejít?“

Roman: „Ne. Tam nikdo nebyl. Prostě jim určili Hale. Z nějakého důvodu. Já si myslím. Děda nebyl vůbec v armádě, nesloužil za války a celou válku pracoval, pracoval v Chebu, v regulérní fabrice, nevyroběl zbraně, takže zřejmě ani tady ta německá rodina s pěti děčkama nevadila. S šesti děčkama, když počítám toho Petra, který už byl. Takže s šesti děčkama. Naprosto neškodná německá rodina, s šesti dětma, táta živitel rodiny, který nikdy nesloužil. Takže odvozuju z toho to, že jim nevadili. A oni ho v té práci chtěli a vyžádali si, že ho chtěj. A děda nakonec svolil, že zůstane, nicméně díky tomu, že ty odsuny byly tak divoký, tak se jednoho dne vrátil z práce a oni byli všichni pryč.

Přijeli, naložili je na nákladáky. Protože bydleli někde provizorně, tak to zřejmě sebrali všechno, naložili je, odvezli je do Lomničky, do nějakého sběrného tábora, odkud měli být transportováni do odsunu někam pryč. Ne tam na to místo, to už nemělo být, jak měli odejít, ale nějaký divokej odsun. A děda se s balíčkem, do té Lomničky došel, v noci je tam z toho tábora sebral, na tom žebříňáčku si ty děcka nasázel, ty velký šli pěšky a z té Lomničky došli zpátky do Chebu a už si jich nikdo nevyšímal. A už tu zůstali.“

LB: „A to se dozvěděl od sousedů, kde jsou?“

Roman: „Ano, zřejmě.“

LB: „Takže tam nikomu nechyběli, na žádném seznamu nikde, nikdo je nepostrádal?“

Roman: „To musela být taková divočárna, že je nikdo ani nehlídal, prostě tam děda přišel, nabral si je a odvezl zpátky do Chebu. Byla tam škola, shodou okolností dvě. A ta jedna patřila rodině Vyhanů, což je z příbuzenstva z dědovy strany. On tam odsud pocházel. Jeho matka byla za svobodna Vyhanová. Prababička byla Vyhanová a těm patřila ta škola.

Mimochodem ty odsunuli přirozeně taky, Vyhanovi, my jsme jim ještě za mého dětství, dokud byl v Chebu starej hřbitov, chodili na hrob. Mě jako dítě hrozně bavilo čistit ten hrob těch Vyhanů, protože mi to připadalo takový jiný, než ty český hroby. Takže jsme chodili na ten staříckej rodiny Vyhanů. Oni byli odsunuti do Německa, tam si udělali soukromou školu a byli hrozně bohatý potom. “

LB: „Takže oni je odsunuli někdy přes den?“

Roman: „Někdy dopoledne je naložili někde na nějaký náklad'áky. Bez tý odsunový truhly. Neměli čas si jí vzít. Všechno zůstalo doma. Naložili jenom lidi, tak jak byli. “

LB: „Když se chystali do odsunu, co to bylo za rok? Bylo to vůbec dané? Vždyť to bylo před dekrety.“

Roman: „To nemohlo být daný, prostě to muselo být strašně živelný. Když jsem se na to ptal těch starých Plesňáků, jestli si mohli něco vzít, tak spousta z nich mi řeklo, že jen to, co měli na sobě. A naložili je do vlaku, myslím, že to tady organizovali Američani, plus za mohutného přispění českých vlezdoprdelků, předpokládám, takže to tam odvezli jenom babičku a šest dětí. Takže je děda posadil ty malý na žebříňáček, velký šlapaly, ona šlapala, došlapali pěšky zase zpátky do města. “

LB: „Měli vztek? Nebo strach, že se na to přijde?“

Roman: „Jaký emoce měli tehdy hned, to už mi nikdo nepoví. Ale že byl děda hrdej a vzteklej, to prokazoval celý svůj život i za mého dětství. Takže odmítal, samozřejmě nějaký český slova musel umět, že rozuměl, ale odmítal rozumět a mluvit česky, mluvil jenom německy a do konce života četl jenom německý noviny, který tady v Čechách vycházely „Fogljajtung“. Jako dítě jsem chodil do trafiky, kde jsme měly ty desky, takže tam vždycky byly založený Fogljajtung a Svobodný slovo. Svobodný slovo četl zbytek rodiny, pro dědu byl Fogljajtung. Babička se naučila česky. Coby Chebanda, tak když se narodila v roce 1912, tak když už chodila do školy, tak chodila do smíšený, to znamená, že se ve škole vyučovalo česky plus někde trochu německy. To nebylo jako v Plesný, kde naprosto převažovalo německý obyvatelstvo. V Chebu chodila do český školy a celej život mluvila česky, ale lámaně. Zatímco německy mluvila plynule, protože to byl její rodnej jazyk. Tak česky špatně skloňovala. “

LB: „Doma se mluvilo německy? Děda na vás mluvil německy? Coby na děti a na vnoučata?“

Roman: „Děda mluvil jen německy, s ním se mluvilo jenom německy. A česky se mluvilo vedle v kuchyni, kde nás neslyšel. To je samozřejmě už ten život, který je za mého vědomí, když jsem se narodil v 69. Mimochodem jsem byl jediný dítě, které on z té rozvětvené rodiny vozil děda v kočáře. Ani své děti ani žádného jiného vnuka, byl jsem jediné dítě ze všech. Devět vlastních, přes dvacet vnučat a já byl jediný dítě, které vozil. „Připravte mi Romana.“ Celá rodina strašně kmitala, a když už s tím kloboukem a kravatou vycházel před dům, tak já už tam musel být připravený v kočáře. On napřáhl a jel se se mnou projít po městě.“

LB: „A setkali se s nějakými nepřátelskými reakcemi, že jsou Němci, nebo s projevy nepřátelství?“

Roman: „Hodně. Co vyprávěli, tak poměrně hodně, bylo to běžný. Oni bydleli tak všelijak porůznu, ale nejvíc bydliště, na který si všichni vzpomínají, protože je šoupani do naprosto nevyhovujících bytů. Čím horší byt, tím víc se hodil pro tu německou cháturu. Až někdy v době kdy měli občanství, po 55. roce, občanství jim sebrali, Němci nebyli a nutili je k tomu, aby podepsali papír, že se vzdávají občanství a bude jim přiděleno český. A to děda odmítal. A celá rodina to odmítla. To odmítla i oma. Takže to nepodepsali. A v roce 53 vyšel zákon, kdy všichni museli povinně to občanství dostat a oni si pro něj nešli. Až v 55. Je teprve úřady donutily a oni opravdu deset let žili bez občanství. Deset let prostě neměli doklady. Jen nějaký papír vystavený, to bylo všechno. A strašně s nimi vorali. Setkávali se s tím hlavně děcka ve škole, že byli odstrkávány. Všichni ti starší skončili se základním vzděláním, protože sotva dochodili základky. Protože ve škole je neměli rádi. Ani děcka, ani učitelé. I moje máma. Dvouletý nádražní učňák a šups, šla dělat průvodčí na vlak. To měla ještě kliku, že se takhle někam dostala. Ty starší jsou bez vzdělání. Teta začala pracovat ve 14, v 15. Nastoupila do tiskárny a vyučila se až tam.“

LB: „Setkávali se tady nějak?“

Roman: „Ano. Němci se potkávali a vyhledávali se. Nekomunikovali s nikým jiným. Když opa šel někam na pivo, tak šel s Němcema tam, kde jim nalili. Postupem času se ta atmosféra rozvolňovala, ale hned těsně po válce ani nechodili do školy, než je někam přijali, než mohli někam chodit. Nevím, jak to bylo s jídlem, s potravinovými lístky. Ale díky tomu, že děda tam byl potřebný v té továrně, tak zřejmě měl čím živit rodinu. A protože tu výrobu pak přesunuli na Slovensko, tak tam přesunuli i dědu, protože to ty Slováky musel naučit, protože jinak nebylo, kdo by je to naučil.“

LB:“A to bylo kdy?“

Roman:“V roce 45. V průběhu toho pětáctýřicátýho. Rodina zůstala tady a on odjel na Slovensko. Nevím, v jaký frekvenci se vracel domů, ale tu výrobu, kterou byla dole u řeky, vedle Svobody, tam je dodnes ten prázdný ošklivý pozemek. Poslali ho tam rozkazem, pojedeš tam a budeš je učit. Takže zřejmě o tu rodinu bylo nějak postaráno, že měli co jíst a pít.“

2.3 Organizovaný odsun

Průběh organizovaného odsunu, který byl zahájen 1. ledna 1946 ve spolupráci se spojeneckými okupačními a kontrolními orgány v Německu a pod dohledem Mezinárodního červeného kříže, naplňoval požadavek Postupimské dohody, že s vysídlení bude nakládáno humánním způsobem.³² Odsunování byli shromažďováni ve sběrných táborech, s sebou si mohli vzít 50 kg zavazadel a také 1000 říšských marek.³³

Po skončení organizovaných vysídlovacích transportů sdělil ministr Nosek údaje o početním rozsahu akce. K 1. listopadu 1946 byly z Čech, Moravy a Slezska vysídleny 2 170 598 Němců, z toho 1 420 598 do americké zóny Německa a 750 000 do zóny sovětské. Podle přehledu na to bylo použito 1646 vlakových souprav, 67 748 vagonů, 6580 lokomotiv, 4 lazaretní vlaky, 960 automobilů a 12 lodí. Otter uvádí³⁴, že jen do Bavorska bylo odsunuto téměř 872 000 Němců.

---

³² Kučera Jaroslav. Odsun nebo vyhnání?: *Sudetští Němci v Československu v letech 1945-1946*. S.17

³³ Bednář Jiří. *Dějiny karlovarského kraje*. S. 156

³⁴ Otter Jiří. *Češi v německém objetí. Kapitoly ze společných dějin*. S. 145

3 OBDOBÍ ODSUNU NA CHEBSKU 1945 - 1947

Před samým koncem druhé světové války se do Chebu stahovali lidé prchající před frontou, takže ve městě bylo doslova nacpáno přes 58000 lidí. V Chebském okrese se nacházely sběrné tábory v Chebu, Novém Kostele a Františkových Lázních, kde byli umístěováni nemocní. Okresní správní komise v Chebu v listopadu 1945 projednávala také možnost zřízení sběrného tábora v Pomezí nad Ohří (něm. Mühlbach). Nejvíce sběrných táborů na okrese bylo postupně zřizováno v samotném městě Chebu. Původní shromaždiště osob, které byly určeny pro transport, se nacházelo pod širým nebem na Pražské ulici poblíž internačního tábora. Později byl zřízen sběrný tábor v prostorách ženského kláštera sv. Kříže v dnešní Hradební ulici, odkud byly jeho obyvatelky vypovězeny. Další se nacházely v lokalitě poblíž železničního viaduktu a také na několika jiných místech. Velkou většinu obyvatel těchto táborů tvořili zpočátku němečtí uprchlíci (tzv. národní hosté) a říšští Němci. Údaje ze září roku 1945 hovoří o 1156 osobách umístěných ve sběrném táboře „kasárna“ v Chebu. V celém obvodu dozorčího velitelství SNB v Chebu bylo k 1. říjnu 1945 zajištěno v táborových zařízeních celkem 2236 osob. V tomto počtu bylo celkově zahrnuto 1799 mužů, 435 žen a 2 děti.³⁵ Všichni byli postupně transportováni z Československa.

Organizovaný odsun německého obyvatelstva začal na jaře roku 1946 a probíhal v týdenních intervalech. Pan Hoyer říká (1969) říká:

LB: „Byly tady nějaké tendence, když se Němci báli, že půjdou do odsunu, třeba odejít, utéct? S majetkem, s věcmi? Proti frontě s vidinou, že část majetku zachrání?“

RH: „To muselo být hrozně smíšený a od oblasti k oblasti. A je zajímavý, aby tohle říkali Plesňáci, když to byla oblast, kde bydleli jenom Němci. Proč by si říkali, že utečou, když tam byli doma a nic se jim nemělo stát. My jsme tam v té válce nebyli, my tady sedíme na zadku, pěstujeme obilí, máme tady brambory, šijeme tepláky, oblečení, uniformy, byli textiláři. Neměli ani žádný pocit provinění. Kdy vlastně vzniklo to, že se z toho stala národnostní honička? Za ty zvěrstva co páchal vermach a německá armáda...“

LB: „Nejenom armáda...“

RH: „No, německá policie a politika, ale nepáchalo to to německý obyvatelstvo.“

---

³⁵ Staněk Tomáš. *Tábory v českých zemích 1945-1948*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. S. 54

LB: „Člověk to nemůže omlouvat, ale nemůže se těm lidem divit. My ten odstup máme, ale oni si to prožili. Pro ně to byli Němci, kdo jim to dělali.“

RH: „To by chtělo sehnat pamětníka, aby takovýhle věci mohl vyprávět. To já samozřejmě z takových kusých vyprávění, co jsem pochytal od tetiček, od omy, od opy, nemám tyhle informace. I když jako Balej jsem uměl plynule německy a povídal jsem si s ním a on mě měl od malička rád, já jsem miloval to, že on vstával v pět ráno, udělal si čaj s citronem, do toho si nadrobil piškoty a to pak jedl lžičkou. Já jsem to jako tříletý dítě miloval. Já v pět ráno vylezl, on ten čaj udělal i pro mě a seděli jsme spolu v kuchyni, on si se mnou povídal a jedli jsme lžičkou rozmočený piškoty v čaji s citronem. To je moje vzpomínka na dětství hluboko před školkou. A to ještě ani brácha nebyl na světě. A já jsem o tři roky starší než brácha. Takže jsem si s opou povídal. Ale on umřel, když jsem byl ve 4. třídě. Takže mi toho opa moc důležitého dospělého vyprávět nemohl. Tohle všechno mi vyprávěla oma, až když jsem byl někde na gymplu. Třeba večer, když jsem ležel v posteli, tak jsme si povíдали. Já jsem vlastně až do osmnácti bydlel s omou a s bráchou v pokoji. Brácha usnul v osm desát a já byl s ní vzhůru do jedenácti. Díval jsem se s ní na Rubi Karo show, Was bin Ich? A podobný show. Oba jsme si četli, ona měla taky většinou knížku, seděla v křesle vedle kamen, já ležel v posteli, koukali jsme se na televizi, oba jsme měli knížku a koukali přitom na televizi. Takže já měl všechny ty Dallysy sjetý, než to k nám došlo. Já už dávno zachraňoval Bobbyho.“

I paní Věra (1937) odpovídá na otázku k prvním zprávám o odsunu :

LB: „Byly tady nějaké tendence, když se Němci báli, že půjdou do odsunu, třeba odejít, utéct?“

VS: „Ano, utíkali hodně. To tak do Brambachu bylo kousíček. Ale hlídali to tu. Ale oni lidi zase nebyli tak blbý. Věděli, kdy se stráž mění anebo kde kudy chodí.“

LB: „Takže se to dařilo?“

VS: „Jojo.“

LB: „A pomáhal jim tady někdo z těch Čechů?“

VS: „Já o tom nevím. To by si asi ani netroufli.“

LB: „A vyhýbat se tomu odsunu?“

VS: „Tomu nevěřím. Jedině, že by je napsali specialistovi na ten papír“.

LB: „Víte, jak to probíhalo potom, máte nějaké zprávy, když je odsunuli do Německa, co se dělo s těmi lidmi?“

VS: „*Tam? Mizerně. Když překročili hranice, tak je dali zase do nějakého tábora. To byli v tom táboře, no a potom to rozstrkali, zase nevěděl nikdo kde a kam. Rozstrkali, kde byla práce. Většinou nějaké hospodářství. Tam nebyly továrna. To teprve postavili ty, co šli do odsunu. Jak jsme byli blbý, že jo. Ty továrna, co jsou v Německu, ty všechny postavili ty, co tady vyhodili. Všechny. Pramka, Kajpl, Fišerka... Všichni tam dělali. Začali s malým, ale než k tomu došlo, tak většinou šli k sedlákům dělat. A to dělali tak jako my s maminkou a s bráchou, jsme dělali jenom za jídlo a za spaní. A jim nadávali, že jsou cigáni, že [...] no prostě všechno nejhorší. Ty se měli snad ještě hůř než já, než my tady.*“

Paní Anna na otázku odsunu vzpomíná takto:

LB: „Jak jste se dozvěděli o odsunu?“

Anna: „Jak jsme se to dozvěděli? No zkrátka... Tady v Žirovicích bydlel tatínek, ten byl Čech, to já jsem ani nevěděla, že. Tenkrát to bylo takový. Vzali se s mámou za první republiky. A potom nějaký kamarádky, já ani nevěděla, že jsem něco špatnýho? [...] Pak začal odsun, jak říkáte. Tak pak jsem tu neměla žádný kamarádky a zůstala jsem jako dítě sama v Žirovicích. Bylo mi 8 pryč. Maminka byla Němka. I dědeček byl Němec. Dědeček byl z Loun a ty tam měli statky. A dědeček, že si vzal babičku, že byla chudá, no tak nic nedostal, dostal to ten druhý.³⁶ Jako dítě jsem byla za války sama, ale měla jsem dva strejdy a ty museli na vojnu, samozřejmě. Ti museli na vojnu, protože byli Němci.“

LB: „Byly tady nějaké tendence, když se Němci báli, že půjdou do odsunu, třeba odejít, utéct?“

„To ne. Oni ilegálně neutíkali. Oni chodili přes kopečky odnášet a vraceli se. Ale ne každý. Ale chodili.“

Dne 25. února opustil chebské nádraží první transport, odvázející chebské občany do válkou zničeného Německa. Hlavní vlna skončila oficiálně v říjnu 1946. Jednotlivé transporty odjížděly ještě na začátku 50. let 20. století. Odjezdům předcházela ztráta občanských práv a internace ve sběrném táboře.

Pan Jaroslav Tymůch z Plesné (1926) ve vzpomínkách na toto období říká: „*Nerad se k tomu období vracím, protože to byla v mém životě snad nejhorší chvíle, když nás ti chlapi*

---

³⁶ Myšleno dědečkův bratr (pozn. autorky)

vedli jako vrahy. Sebrali nás všechny ve 4 hodiny ráno [...]. Ať jsme přišli, kam jsme přišli, všude samé prohlídky a co se dalo ukrást, tak nám to také vzali. Já měl rádio od bratra, vzali mi ho, byl jsem už tak sprostý, že můj život visel na nitce. [je naštvaný] Ale kde bylo rádio. Prý ve skladišti. Ti chlapi, důstojníci, jej vzali a hráli na něj. A člověče, to žrádlo. U nás prasata dostávali lepší jídlo, než-li my jsme dostávali. [otřese se] Jo, a abych nezapomenul, finančníka Karáska zastřelili.“ [...]

Tento tzv. organizovaný odsun probíhal po železnici vždy přibližně po 1200 osobách (40 vagonů po 30 osobách). Z Chebu odjížděly transporty do Bavorska, Bádenska-Würtemberska a Hesenska, některé směřovaly také do Sovětské okupační zóny. Počet obyvatel města se z 58 000 v roce 1945 (z nich však kolem 20 000 tvořili němečtí uprchlíci z východu, totálně nasazení, váleční zajatci a vojáci) snížil na 14 533 v roce 1947.³⁷ Ze svého osobního majetku si směli s sebou vzít zavazadlo o váze 30-50 kg, cennosti museli odevzdat.

Paní Věra (1937) z Plesné k tomu říká: *„No, museli do odsunu. Dostali třeba večer, že musí ráno být, plácnu, některý v osm, některý v devět, že musí být tady na náměstí ve Šnekách, nebo dole v Plesný. No a mohli si vzít 30 kilo.“*

LB: „To znamená, že na to měli jen takhle večer a ráno...?“

VS: „Ráno šli. No a co, třicet kilo, co sbalíte, to máte sbaleno raz dva. Jenom boty mají tři kila. To neměli nic. A potom, když už to bylo potom nějakým druhým rokem, to už mohli vzít padesát. Ale padesát taky není nic. Všechno tady museli nechat. A ještě jim, část vzali. Naší tetě sebrali dokonce hřeben.“

LB: „Hřeben?“

VS: „Jo. Nemuseli [...]. Ale proč by ne, [...] ta možnost byla [ironický úsměv a pokrčení ramen]“

Mnoho lidí se pokoušelo s různým úspěchem přenést část svého majetku přes hranice a uložit jej u známých. Například matka chebského rodáka Petra Glötze, která pocházela z české rodiny a žila ve smíšeném manželství, říká:

„Cheb jsme s maminkou opustili v září 1945. Šli jsme pěšky, maminka vedla kolo a jezdit na něm neuměla. Přešla pak ještě nejmíň 50x hranici a vždycky přinesla něco

---

³⁷ Chmelíková Jitka. *Osvobození. Liberation. Cheb 1945*. 1. vyd. Cheb: Muzeum, 2005. S. 92

z našeho bytu. Ten byl samozřejmě zabaven, nastěhoval se do něj ředitel pracovního úřadu. Maminka kus po kuse vynášela ze svého vlastního bytu všelijaké cennosti – vlastně si je kradla. Dělala to šikovně. Místo pravého perského koberce, položila falešný a stejně to prováděla s porcelánem a dalšími věcmi. Ten Čech byl zřejmě slušný člověk. Nemohlo mu ujít, co se děje v jeho bytě, ale dělal, že nevidí. Z Chebu vyvezla maminka napřed otce, pak mne, a nakonec mou malou sestřičku.“

Některí lidé se takto také vyhnuli stíhání či ponižujícímu čekání na odsun. Ten způsobil humanitární problémy v Americké okupační zóně i velké problémy a hospodářské ztráty v Československu.

Absolutní převaha německého obyvatelstva znamenala pro celé území postupné vysídlení.

LB: „Tady byla teda většina Němců?“

Anna: „Nebyl tu Čech ani jeden. To potom později, tady byli ještě na práci, jako můj táta, tak museli. Jeden, dva. A ty chodili s Němkama a to se nesmělo. Ale oni se hodně měli rádi, ale bylo to tajný. A ty Češi byli furt u nás. Jedli u nás, máma jim všechno dala. Tady v Lomanech, tam byl velký statek a tam měli pokoje. Ale pořád byli tady u táty, u mých prarodičů.“

Zatímco pro děti byl odsun skoro jakýmsi dobrodružstvím s cestou do neznáma, pro dospělé šlo o traumatický zážitek a u nejstarší generace to bylo vůbec nejtěžší k přežití. Mnozí si odnesli bolest nad ztrátou domova do hrobu. Z okresu jich bylo během roku 1946 vysídleno 45948.

Paní Věra (1937) z Plesné říká k odsunu:

VS: „Dneska málo kdo chce něco říct. Každý si dá pozor na pusu [...] A hlavně ty lidi na to nechtějí vzpomínat. Protože je to dost bolestivé. Ode mě šli všichni pryč. Všichni příbuzný.“ [...]

LB: „A vy jste tu měla sourozence?“

VS: „Bratra. A ten zemřel.“

LB: „A z těch příbuzných, co byli odsunuti? To byli rodiče?“

VS: „Rodiče ne. Ale tety, strejdy, bratrance, sestřenice.“

LB: „A ti byli všichni z Plesné? A ti šli všichni za hranice? Waldassen a dál? A přes sběrné tábory?“

VS: „Ano.“

LB: „A vy jste s nimi ještě byla v kontaktu? Měli jste ještě možnost se stýkat?“

VS: „Ze začátku ne.“

LB: „To znamená jak dlouho? Kdy se to jakoby zlomilo? Kdy jste je mohla poprvé nějakým způsobem kontaktovat? Nebo rodiče?“

VS: „Moje rodiče, tedy moje maminka byla tady. Tatínek padl. 44 (rok). Bráchu jsem tu měla, no a ti ostatní jako jejich sestry a bráchy, to všechno šlo do odsunu.“

LB: „A co se stalo potom s těmi jejich domy? To osídlili nebo zbourali? Co se stalo s těmi stavbami, kde bydleli, kde žili?“

VS: „No, některý se tam hned nastěhovali, některý to zbourali, i tady v Plesný.“ [vyndává mapu Plesné (kopie v příloze 21 a 22)]: „Tadyhle, co je červený, to všechno zbourali. To je mapa z Plesný, ne „Šneky“ to jsou zvlášť. Ale to je Plesná, protože já jsem to potřebovala, tak to mám venku. To je náměstí. Tady je náměstí. Vlastně. A tady je škola.“

LB: „Nevíte, kolik měla Plesná obyvatel? V té době? Určitě hodně, že?“

VS: „Já myslím kolem... Vlastně ono to bylo zvlášť. Plesná a „Šneky“. Ono je to dohromady, ale tenkrát to bylo zvlášť. Já vám nepovím přesně, kolik toho bylo. Ale Plesná měla zvlášť výbor a tady ve Šnekách taky. No a tak některý jako třeba tadyhle nahoře byl statek, to patřilo mému pradědovi, pak to zdědil strejda a to prostě přišla dcera, nějaká Češka, a řekla, ten barák si vezmeme. Nebo ten statek. A pak přišli rodiče, oni se nastěhovali a strejda se musel nastěhovat nahoru, ale klobouk dolů, to byli čestní lidi“.

LB: „Slušní byli?“

VS: „My jsme s nimi neměli potíže, nic. Ještě nakonec, aby to nikdo neviděl, přinesli třeba mlíko, nebo něco navečer, abychom měli. Ty byli hodný furt. A taky se jako s tou dcerou stýkáme. Moc. Jako spíš už jsme jako rodina. Prostě furt.“

LB: „A kde jste byli v tom mezidobí?“

VS: „V Karlštejně v Jesenicích.“

LB: „A to jste byli u nějakých příbuzných? Nebo kde jste tam byli?“

VS: „Jste nevěděli, kam nás vezou. No, oni nás vezli do Chebu na to, do toho sběrného tábora, tam jak byla, jak je zkušebna na hudebku a Kučerovci. Tam byl sraz. Všechny tam byli.“

LB: „Kolik vás tam tak bylo, pamatujete si to?“

VS: „Bylo nás tam hodně.“

LB: „To byly jenom děti?“

VS: „Ne, i dospělí. A s rodiči. My jsme tam byli s maminkou.“

LB: „Tam jste byli jak dlouho? Den?“

VS: „Den. Pak přijeli ty sedláci no, s koňmi. Ted' maminku nikdo nechtěl, protože ona byla takhle hubeňoučká [ukazuje rukama tak 30 cm], dvě malé děti. Tak potom si vzali tady v Jesenicích, tady hned za Chebem, jeden sedlák si ji potom vzal. Tam jsme s nimi potom žili v jednom domě, pohromadě, jako kdybychom patřili k nim.“

LB: „A byli na vás hodní?“

VS: „Oni jo. No a tam, když už potom věděli, že ty lidi s těmihle lidmi jsou za dobře, tak hurá pryč s nimi. Tak nás zase naložili a odvezli zase nákladním vlakem, v těch vagonech jako dobytek nás odvezli do Berouna a tam taky přišli sedláci, rozebrali to, no a my jsme pak přišli do Kerštejna (Karlštejna). No a tam jsme potom byli, ale zase jsme trefili na dobré. Tak jsme tam bydleli.“ [...]

LB: „A vám bylo kolik v té době?“

VS: „Deset, jedenáct. Bratr byl mladší o tři roky.“

LB: „A chodili jste tam do školy? Byla taková šance?“

VS: „Ze začátku ne, ale potom už, 47, už jsme byli v Karlštejně, tam už jsme chodili.“

LB: „A tam už se vyučovalo jenom česky? A vy jste uměli česky?“

VS: „Jo, já se naučila sama, když mě byly dva, byli jsme v nějakou dobu v Brně, tam sem se naučila.“

LB: „A byli jste v tom Karlštejně s jinými dětmi? Které tam byly taky přivezené? Nebo jste tam byly jediné děti?“

VS: „Všichni dospělí.“

LB: „A jak se k vám chovali? V té škole? Jako k dětem?“

VS: „To už bylo takový tichý. To už byl klid. To už odeznělo. Tam ty sedláci, každý na svém písečku, tak to jsme nějak nepoznali. Nepociťovali. I ten sedlák, pantáta, byl na nás hodný, i ona. My jsme s nimi neměli potíže.“

[Zde se výpověď rozchází s výpovědí paní AS (1937) z Plesné, která mi neoficiálně řekla, že byli jako děti Němců ve škole šikanováni, ostatní po nich házeli kamení apod.]

LB: „A s babičkou a s dědečkem jste byli v kontaktu, když jste byli tam? Psali jste si, nebo...?“

VS: „Jo, to bylo v Čechách, to jsme mohli. Možnost byla. Ale maminka šla ráno, přišla večer a pak padla. Já se naučila dojit, já měla tepláky, ty stály [...úsměv].“

LB: ????

VS: „Maminka měla ruce nateklé, já jí nabídla, že jí pomůžu. Řekla, ty to neumíš. A ještě ten sedlák povídá, nech jí bejt, když chce, tak holt. Ale netrefila jsem se do kýble vždycky. Fakticky, ty tepláky stály. Ty byly tak tvrdý.“ [velmi srdečný smích] Prala jsem prádlo. A to mi bylo jedenáct. Třikrát jsem ty tepláky prala. A cíchy jsem prala.“

Odsun neznamenal jen odchod většiny obyvatel, ale také zánik živností, obchodů, drobných výrobních podniků a celých obcí.³⁸ Např. nejmladší syn paní Anny Schneiderové (1916), bývalé obyvatelky obce Lohhäuser (zaniklá obec Slatina) Siegbert (1941), nyní Bayreuth, vzpomíná na tuto dobu následovně: *„Maminka vyprávěla, že jsme byli odsunuti do východní německé zóny, do sběrného tábora Breitungen. Víte, všichni lidi se nechovali stejně, nebyli všichni zlí. Tatínek padl na vojně, zůstala sama se třemi kluky. Těsně před odsunem schovala v hájovně ve sklepě trochu jídla ve sklenicích, byl tu hrozný hlad. Do jídla přisypávali kdeco, aby toho na talíři bylo víc. I dřevěné piliny [...] Mně, jako nejmladšího, tajně spouštěli sklepním okýnkem do budovy Ruského velení. Byl jsem jediný, kdo se do toho okýnka vešel, byl jsem hodně drobný. Bral jsem tam zmrzlé brambory, nějakou zeleninu, pro nás, pro svoji rodinu. Kdyby mě chytili, určitě by bylo zle, minimálně by mě zbili. Hrozně jsem asi riskoval. Já to ale tak nebral, bylo to spíš dobrodružství. Maminka to nakonec udělala jinak. Rozhodla se vrátit pro to schované jídlo do Lohhäuseru.“*

---

³⁸ Secká Milena. *Osídlování chebského pohraničí po roce 1945*. S. 1

Víte, tenkrát bylo hrozně zima, mráz. Ani už si nepamatuju, kolik to bylo kilometrů. Šla sama přes hranici, bála se, ve sklepě vykopala to jídlo, naložila na sáňky a jela zpátky. Těsně na hranici jí prý zastavili dva četníci, Češi. Ji i jídlo zachránil lesník – Čech, jméno už nevím, jel okolo na lyžích, trochu se s maminkou znali. Pochopil, co se děje. Objal jí a četníci si mysleli, že je jeho milá. Nechali je a šli dál. Vrátila se do Lohhäuseru pro jídlo potom ještě asi dvakrát.“

Přes Cheb projíždělo také mnoho vlaků vypravených z Aše. Jistý Vincenc Stadler, který se později usadil kdesi u Rhönu, vylíčil svou cestu následovně: *„Poslední pohled, který jsme ještě mohli upřít na město Cheb, byl velice neutěšený a smutný, neboť z kdysi krásného chebského nádraží nezbylo doslova nic a neméně zničena byla i výstavná Nádražní ulice. Když jsme u Schirdingu přejížděli bavorskou hranici, vylétly z oken naráz ze všech oken vlaku bílé rukávové pásky, které jsme jakožto Němci museli nosit, a zůstaly patrně po nějaký čas viset na keřích podél trati jako připomínka vyhnání.“³⁹*

Vládním nařízením z 5. května 1945 a dekretem prezidenta republiky 5/1945 Sb. z 19. května 1945 byli Němci prohlášeni za státně nespolehlivé obyvatelstvo. Co se rozumělo pojmem nespolehlivé obyvatelstvo, dekret přímo neurčoval. Starší definice tohoto pojmu, obsažená v zákoně č. 131/1936 Sb., o obraně státu, nebyla, vzhledem ke zcela odlišným podmínkám, použitelná.⁴⁰ Tento věstník, nicméně výrazně ovlivnil jejich každodenní život. Museli nosit viditelně bílé nebo žluté pásky s písmenem N jako Němec. V Chebu nařídila povinné nošení žluté pásky na veřejnosti vyhláška Okresní správní komise 20. Července 1945: *„Páska ze žluté látky široká deset centimetrů budiž viditelně nošena v nadloktí na levém rukávu vrchního šatu. Pokud ženy nosí šat bez rukávů, připevní pásku na levé straně prsou. Žlutou pásku si obstará každý občan německé národnosti na svůj náklad sám. Každá majitel (správce) domu a bytu se postará o to, aby nájemník nebo podnájemník, pokud je německé národnosti, byl přesně podle vyhlášky označen.“*

Paní Věra (1937) z Plesné vzpomíná: *„Nikdo moc nesměl ven, my jsme museli nosit ty pásky. Moc si to nepamatuju, řekla bych, že jsme měli žlutý. A antifašisti měli červený. Vím, že jsme večer nesměli ven. Já si pamatuju, mamčin bratranec měl dole v Plesný obchod. Ale smíšený zboží, ty měli všechno. Kolikrát, na černo třeba, jsme dostali nějaký ryby. No a to potom děda udil. To bylo takhle [ukazuje na domě]. Tohle tu nebylo, to je*

³⁹ Glotz Peter. *Vyhnání. České země jako poučný případ*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. S 189

⁴⁰ Schelle Karel. *Geschichte der tschechischen öffentlichen Verwaltung*. 1. vyd. 2011. S.128

přistavený. Tady v koutě to udil. A předtím jsme tu měli stromky, takový malý, aby to nebylo vidět. No, to by nám ryby sebrali. Udírnu my neměli. My jsme měli sud. [úsměv]

A stravenky nám dával výbor, no. A ty co právě měli červený, ty dostali víc, antifašisti. Oni dostali jiný než my. My jsme dostali jen tak na přežití. A Češi taky dostali. No a teď když třeba byly rodiny, měly hodně dětí a my jsme měli dřív pěkný věci, sklo, hrnky, nebo něco. Nebo povlečení. Tak jsme to šachovali. Dali nám pár stravenek no a my jsme zase dali tohle, abychom se najedli. Kdo to nezažil, tomu se nechce ani věřit. Moje teta měla černý šaty, dodnes je vidím. Vyšité černým srdíčkem. A široko kyticčky vyšité. A bydlela nahoře, jak se jde na nádraží. A potom se tam nastěhovali ti druzí a ona potom šla k tetě, tady vepředu bydlela. Přišla, chtěla jít k nám, támhle jí svlíkli a přišla v kombinačce. Když chtěli ty šaty, tak co mohla dělat.“

Němci byli zbaveni volebního práva, vyloučeni z výkonu veřejných služeb, nesměli sloužit v armádě. Byla omezena možnost uzavírání smíšených česko-německých manželství.

LB: „Je pravda, že nesměli Češi „randit“ s Němci?“

Věra (1937) : „ Jo je. Ty potom byli zavřený. Tady v Plesné byla taková rodina. Ji zavřeli, jeho zavřeli, že spolu chodili. A ona byla vdaná s Němcem, měla holku a ten zůstal někde na vojně, nebo se hned nevrátil, no tak ona holt nečekala, zamilovala se tady do Čecha. Ji zavřeli, jeho zavřeli a to dítě sebrali a dostali ho jeho rodiče. A ta taky přišla, byla už dospělá, když ji sem dostali.“

Němčina se systematicky vytlačovala. Bylo zakázáno používat název Sudety. Peněžní vklady byly převedeny na vázané účty, kurz říšské marky stanoven v poměru 10:1. Němci museli odevzdat všechny cennosti, včetně jízdnic kol, lyží a hudebních nástrojů.

Paní Věra (1937) k tomu říká: *„Nám sebrali rádio. My jsme rádio tahali z Brna. Protože to jsme nemohli. Byli nálety už a chtěli nás odtáhnout, dát do odsunu, protože táta byl ve válce. Tak ty rodiny, ty potom odstěhovali, když začali bombardovat v Brně. Tak jsme poslali balíky sem domů, ani jeden nedošel. A rádio jsme zabalili a vzali do ruky. To maminka se mnou tahala. To vlaky ani do Chebu nejely. Do Všeboře jsme jeli. A tahali jsme to rádio pitomý. A až do Chebu jsme museli pěšky. A tak jsme přijeli do Chebu a moje kmotra, její neter, se tam učila kuchařkou. Tak jsme šli za ní, a protože nic do Plesný nejelo, tak jsme to rádio nechali u ní, až sem půjde, aby to s holkama vzaly. A my jsme pak*

šli pěšky po kouskách. Do Skalný, tam jsme přespali u tety, pak jsme se až dostali do Plesný. Byli jsme tady 14 dní, vybouchl vlak, přišli Češi a rádio nám sebrali“.

LB: „Vlekli jste se s ním takovou dálku a sebrali ho?“

VS: *„Ano. Bylo po prdelce.“*

LB: „Jak to odůvodnili, že ho nesmíte mít? Nebo to neodůvodňovali?“

VS: *„Ne. Vyhlásili, že přijdou koukat do baráku a když to, tak aby to lidi odnesli, že budou dělat kontroly. Tak to sebrali. Nesměli jsme mít ani hudební nástroje, ani kolo. Já jsem neměla kolo. Tak zaprvé, já neměla ani co na sebe, když vám řeknu, jak to je. My jsme přišli nahý, jen to, co jsme měli na sobě, jsme měli. Ale rádio jsme měli.“*

LB: „Který vám sebrali.“

Němci nesměli jezdit na kole nebo na motorce, bez povolení jezdit hromadnými dopravními prostředky, opouštět okolí svého bydliště, chodit po chodníku, svobodně pracovat, chodit do restaurací, hospod, kin a jiných veřejných zařízení po 20. hodině. Příděly potravin jim byly kráceny a chodit si pro ně mohli pouze ve stanovenou dobu. Měli potravinové lístky jako bývalé židovské lístky s nízkou hodnotou a pracovní povinnost. Prodejní dobu pro Němce v obchodech, řemeslnických závodech kromě mlékáren stanovila vyhláška z 26. 11. 1945 na poslední dvě hodiny prodejní doby, která zároveň nařizovala: *„Majitelům živností se ukládá, aby ve svých živnostech přednostně obsloužili osoby české nebo slovenské národnosti před Němci.“* Ne všechny zákazy byly v Chebu důsledně dodržovány, jak o tom svědčí některé rozhořčené články v tehdejšímu tisku.⁴¹

Dalším významným mezníkem tohoto období bylo vydání dekretu č. 16/1945 Sb. z 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.⁴² V českých zemích vzniklo 24 mimořádných soudů. Jako poslední zahájil svoji činnost 12. února 1946 chebský soud. Do 31. prosince 1948 vynesl 30 rozsudků smrti, z nichž tři změnila prezidentská milost na doživotí. Mimo jiné odsoudil 39 lidí k doživotí a téměř 1700 osob k různě vysokým trestům.⁴³

Pracovní povinnost osob, které pozbyly československé státní občanství, stanovil dekret 71/1945 Sb. z 19. září 1945. Vedle ztráty občanských práv a majetku byli Němci často drženi v táborech, odváděni k nuceným pracím nebo deportováni do jiných částí

---

⁴¹ Chmelíková Jitka. *Osvobození*. S. 93

⁴² Dekret o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech: <http://www.moderni-dejiny.cz>

⁴³ Chmelíková Jitka. *Osvobození*. S. 94

republiky. Na československém území bylo založeno 1215 internačních táborů, 846 pracovních a kárných středisek a 215 věznic. Hlavní internační tábor v Chebu se nacházel mezi bývalými továrnami Eska a přádelnou Seiler.

V Chebu mělo civilní obyvatelstvo povinnost se podílet v první řadě na odklizení trosk budov zničených bombardováním. Zmiňuje se o nich zpráva přednosta Dopravního úřadu v Chebu z 1. června 1945: „ *K odklizovacím pracem přidělil pracovní úřad německé ženy a muže (asi 1100). Dostávají pět říšských marek denně ... Celkem jest zde přes 30 000 Němců a jen několik set Čechů včetně všech posádek a železničářů.* “

Vesměs všechny vyhlášky vydávané Místní správní komisí v Chebu v průběhu let 1945-1946 jsou s nařízením proti rabování a drancování v prázdných domech a bytech. Osobní život mnoha lidí se stal věcí veřejnou a státu nepřátelskou. Veřejně se podněcovalo proti milostným vztahům - „*Styk s Němkyněmi*“. Jelikož se hromadily případy styku českých vojáků, příslušníků SNB apod. s Němkyněmi, řešila tyto stížnosti Okresní správní komise v Chebu. Bylo rozhodnuto, že zjištěné případy budou postoupeny soudu k projednání podle malého kolaborantského zákona.

4 OSÍDLOVÁNÍ CHEBSKA V LETECH 1945-1947

Po prosazení odsunu německého obyvatelstva z pohraničí bylo potřeba zajistit dostatek osídlenců tak, aby bylo možné v plné míře obnovit nejen hospodářský, ale veškerý život v této oblasti. Souběžně s transferem Němců probíhal složitý a pomalý proces osídlování kraje českým obyvatelstvem. Osídlovacím procesem se mělo českému pohraničí dostat státně a národnostně spolehlivého obyvatelstva. Výměnou za německé obyvatelstvo mělo být v relativně krátké době přivedeno do těchto rozsáhlých oblastí české, slovenské a také jiné slovanské obyvatelstvo.⁴⁴

Otázka reemigrace se však objevila daleko dříve, než k ní vybízely vládní směrnice a novinové články v květnu a létě 1945. Realizovat reemigraci v tak velkém rozsahu nebylo snadné, protože šlo o příslušníky cizích států, k čemuž bylo potřeba mezinárodních dohod. Do Československa reemigrovalo více než 100 000 osob, které se (nebo jejich předkové), vystěhovaly pro nedostatek obživy před rokem 1938 a po 2. světové válce se rozhodly pro návrat. Reemigrace tak znamenala pro mnohé státy podstatné snížení pracovních sil i hospodářské potíže spojené s odchodem kvalifikovaných pracovníků.⁴⁵

Osídlovací směrnice v Československu měly osídlencům příchod do nového prostředí usnadnit a pomoci jim vytrvat, protože jen stabilizované osídlení bylo zárukou bezpečnosti a prosperity pohraničí. Základní formou osídlování se mělo stát skupinové přesídlování lidí spojených lokálními svazky, při čem se přihlíželo k půdní a klimatické podobě s bývalým domovem. Jako důvod bylo udáváno, že „*skupiny bude dohromady pojiti společný původ, budou dobrými sousedy, kteří si v těžkých chvílích ochotně poradí a vypomohou.*“⁴⁶ Reemigrovala tak např. prakticky celá česká etnická skupina, která zaujímala na Volyni významné hospodářské a společenské postavení. Rozdělení zkonfiskované půdy po Němcích mělo kromě dalších politických aspektů i výrazný populistický ráz, neboť mělo zvýšit volební preference KSČ.

K reemigraci z Volyně se připojilo 5 000 optantů ze Zakarpatské Ukrajiny. 10. července 1946 byla uzavřena dohoda o reemigraci s Rumunskem, odkud se vrátilo v letech 1947-1949 kolem 20 000 lidí, většinou Slováků. Rumunská vláda povolovala reemigraci

---

⁴⁴ Haišman Tomáš. *Několik poznámek k procesu formování nových lokálních společností v českém pohraničí po roce 1945*. S. 142

⁴⁵ Heroldová Iva. *Národopisná problematika novoosídleneckého pohraničí*. 1. vyd. Studie. ÚEF ČSAV: Praha, 1978. Český lid, 65. č. 4. S. 197

⁴⁶ Heroldová Iva. *Národopisná problematika novoosídleneckého pohraničí*. S. 196

pouze nemajetných a zemědělců vlastnících od 0,5 do 5,5 ha. Majetnějším reemigraci nepovolovala. Vrátit se nemohli ani řemeslníci, dělníci v továrnách a kvalifikovaní zaměstnanci. Největší skupinu rumunských reemigrantů tvořili rudohorští Slováci (lesní dělníci, dřevorubci, zemědělství dělníci, pastevcí, drobní rolníci), kteří kompaktněji osídlili i Chebsko.

První poválečné měsíce byly ve znamení živelné kolonizace a vysoké migrace obyvatel, z nichž většina přicházela do pohraničí pouze kvůli zisku. Tito lidé však nepobyli na Chebsku dlouho, protože při odlivu migrační vlny v letech 1949 – 1951 Chebsko opustili.⁴⁷

Paní Věra (1937) z Plesné říká: „*Nejhorší byla náplava ze Slovenska. Že stodoly rozebírali a po vlacích to posílali na Slovensko. Dyť to říkám, hrabali. Všechno odtáhli. To tady taky mezitím. Jak je ten plán. [vyndává mapu Plesné z roku 1930?] Baráky zbourali, odtáhli, ale nový baráky třeba. Anebo nahoře na „Kurtě“, tam byly úplně nové. Všechny zbourali, tam nestojí ani jeden. Tam bylo koupaliště. To patřilo bratranci mojí maminky. To už nikdo neví. Tam byly kabinky, všechno. [...]. Všechno se to zničilo. [...]. To bylo na hranicích, to nepotřebujeme.“ [mračí se].*

4.1 Motivace příchodu nových obyvatel po roce 1945

Na území pohraničí se po roce 1945 začala formovat nová pospolitost lidí, kteří sem přišli z různých oblastí tehdejšího Československa i ze zahraničí, Polska, Rumunska, bývalého Sovětského svazu apod. Šlo většinou o Čechy, kteří v těchto zemích žili delší čas a byli dobrovolně nebo také z politických důvodů přesunuti do Československa. V rámci dvouletého plánu obnovy byl prováděn nábor po celé republice, hlavně na Slovensku. Takže např. v Aši tvořili koncem roku 1946 Slováci většinu obyvatelstva.

Významnou roli zde hrají motivace a faktory, které je vedly k příchodu do pohraničí. Tyto motivy lze rozčlenit do čtyř základních skupin:

---

⁴⁷ Nosková Helena. Etnografický výzkum národnostně smíšených vesnic na Chebsku osídlených po roce 1945. Český lid. Praha: ÚEF ČSAV, 1978. Roč. 2, č. 65. S. 98

- **Pomoc vytvořit „české pohraničí“.**

Tento motiv odpovídal poválečné ideologii, propagandě a veřejnému mínění. Vládní politika tuto atmosféru výrazně a cílevědomě podporovala. Ideový motiv byl víceméně vždy spojen s nějakým méně nezištným motivem, kterým byl většinou zisk nějakého majetku, nebo dobrého zaměstnání či postavení. Většinou šlo o spontánní individuální nebo skupinovou migraci. Ti, kteří přišli do pohraničí první, informovali ostatní a ti se pak za nimi stěhovali do nového bydliště. I některé dobře míněné pokusy mnoha nových osídlenců na venkově, usadit se na Chebsku a vybudovat si zde svůj domov, skončily po roce 1948 během dokončené kolektivizace.

Pan Kubeš z Chebu (1950) k tomu říká:

„Mojí rodiče se přistěhovali do Chebu z Kdyně v roce 1946. Z naší rodiny sem přišli nejdříve za prací teta a strejda (tátovi sourozenci), ty četli výzvu v novinách, jak je na tom pohraničí špatně, pak za nimi šel táta, za prací. Mojí manželky rodiče pocházejí z Plzně, také přišli do Chebu za prací v roce 1945. Maminka říkala, že v tom bytě, kam přišli, byly ještě na stole talíře [...] Muselo to být hrozný, [...] zase na druhou stranu, Češi si od Němců odsun taky zažili [...] a pak, víte, když vám na frontě vystříleli půl rodiny [...] máme bez synů, děti bez otců, ženský bez manžela [...] ta nenávisť byla pochopitelná [...] ONI začali [...]“

„Maminka byla nakonec 16 let doma – bylo nás devět sourozenců. Spoustu věcí jsme měli po Němcích. Táta říkal, že stačilo prolézt půdy a sklepy, všechno perfektně uklizený, bylo tam všechno. Já měl jako kluk kolo s říšskou orlicí na řídítkách [úsměv]. Na chatě po nich mám ještě kytaru, je na ní vyryté věnování z roku 1938 (foto v příloze č. 3).“

- **Výrazně jen zištný motiv**

Reprezentují jej tzv. „zlatokopové“, kteří přicházeli do pohraničí jen na krátký čas, nashromáždili velké množství majetku a odešli zpátky do vnitrozemí.

Většina těchto lidí odešla s větším či menším majetkem do roku 1948 zpět. Narátorka E. S. z Okrouhlé říká: *„Snad nejhorší rabíři byli Slováci, rozebírali celé baráky a posílali to vlaky na Slovensko. Vzali, co šlo, a odtáhli. A platí to i o sedlácích. Ti „rádoby“ hospodáři zabírali statky a polnosti, jenže se to všechno rozpadlo, nebyli to sedláci, nebo na to neměli lidi, protože zabrali moc velký grunt.“*

K osídlencům ze Slovenska se lze dočíst v Etnografickém výzkumu národnostně smíšených vesnic na Chebsku z roku 1978 toto, cituji: U Slováků se jedná hlavně o bezzemky a zchudlé rolníky, které přivádí jednak touha po půdě, jednak utkvělá představa z dob první republiky, že v Čechách se žije lépe. Velké skupiny osídlenců přicházejí z částí zpustošených válkou (východní Slovensko) za zlepšením životních podmínek. U slovenských reemigrantů je převládajícím motivem touha po návratu do vlasti. Jedná se rovněž o sezónní zemědělské dělníky a lesní dělníky. O jejich majetkových poměrech nás nejlépe informují následující zprávy z tisku:

„Podpora pro slovenské reemigranty. Ministerstvo sociální péče, odbor repatriční, uvolní částku 200 000 Kč pro slovenské reemigranty, kteří jsou osídleni na Chebsku. V sobotu jim již bylo vyplaceno 300K4S na nákup životních potřeb. Rovněž byly pro ně získány poukazy na šaty.“⁴⁸

O situaci rumunských reemigrantů se z dobového tisku dozvídáme toto: *„Do obce Lipová (Lindenhau) byli usídleni rumunští reemigranti, kteří neměli zhola nic. Z iniciativy našich soudruhů z místní organizace KČS byla uspořádána sbírka ve prospěch našich reemigrantů. Tato sbírka vynesla 105 kg mouky, 355 kg brambor, 11 bochníků chleba a 5 vajíček.“⁴⁹*

Paní Anna (1938) k prvním přistěhovalcům říká: *„Když přišli Rumuni, tak ty už měli všechno holí. To tady předtím byli Češi a Slováci. Ty přijeli a rozbili všechno. Celý vagon cihel z nového domu si odvezli. Oni si to dovolili. Kdo se tenkrát koukal [...] Kdo byl tenkrát u žlabu, měl se dobře. Můj táta dělal na poli, aby nám tu chatu dali. [...]*

[...]Přijde to s holou prdelí a najednou to byli lordi. A naše máma každému pomáhala, ale pak když měla tolik dětí, tak se jí posmívali. To byla pakáž. [...]Nebyli dobrý.“

Bylo mezi nimi i mnoho tzv. národních správců. O jejich nechvalných aktivitách je možné se nejen dočíst na stránkách dobového tisku, ale také dozvědět od pamětníků. Po vlně těchto „zlatokopů“ začala migrace řízená, nebo alespoň úředně kontrolovaná.⁵⁰ Pro potřeby Chebska byla v říjnu 1945 Plzeňským Úřadem pro osídlování Sudet zřízena v Chebu Oblastní osídlovací úřadovna, jejímž úkolem bylo soustředit veškerou administrativní agendu týkající se odsunu a osídlování okresu.

⁴⁸ Český Cheb č. 1, 24. 4. 1947

⁴⁹ Chebsko pracujících č.1. 13. 3. 1948

⁵⁰ Secká Milena. *Osídlování chebského pohraničí po roce 1945*. S. 1

- **Služební motiv**

Část nových obyvatel sem přišla na příkaz, nebo sem byla přeložena na různá místa ve státním aparátu, na dráze, či jako vojáci, zdravotníci, mistři provozu apod., nejčastější případy příchodu se samozřejmě týkaly příslušníků policie a vojáků, zejména v první polovině padesátých let, po zřízení Pohraniční stráže sem přicházejí celé rodiny důstojníků. Mnozí z nich zde zůstali i po skončení služby a vytvořili si zde domov.

- **Přesídlenci**

Jedná se občany, kteří sem byli přesídleni na základě politických rozhodnutí, mezistátních dohod většinou pohromadě. Např. Češi z Polska, Slezska, tzv. rumunští Slováci, volynští Češi. Tyto zahraniční skupiny osídlenců byly umisťovány do neobsazených obcí a většinou zůstávali pohromadě. Zůstala tak zachována jejich kulturní specifika, která nenavazovaly na svátky a zvyky starousedlíků-Čechů a neodsunutých Němců. Postupně však došlo k promísení majority s minoritou, ke smíšeným sňatkům a prolinání kultur.

V roce 1945 přicházelo na Chebsko především obyvatelstvo z českého vnitrozemí, ale vraceli se sem i původní osídlenci, kteří byli do vnitrozemí odesláni na práci. Paní Věra (1937) z Plesné říká:

VS: „Když jsme se sem vraceli, do té Plesné, tak už tady vlastně z těch našich známých nikdo nebyl. S těmi novoosídlenými jsme pak vycházeli normálně. Víte, protože ty vztahy... Ty lidi se neznali, vůbec. Neznali, ale člověk se přizpůsobí. Řekla bych. Tak jsme měli lístky na mouku (přil. 14), na šatstvo. No a děti, že jo. Ale než jsme šli odtud pryč, tak každý koukal, aby mohl někomu vzít tašku, odnést. Pak dostal rohlík a myslel si, bůhví, co dostal. Protože rohlíky my jsme si nemohli koupit. A máma radši koupila mouku, že jo. Aby nám něco upekla, uvařila. A to byly ošklivé časy. A je to pryč. Člověk nerad na to vzpomíná. Ze začátku 45,46 to bylo ošklivé. [...velmi dlouhá odmlka, utírá si oči]. To[...] Byli tady takový zažraný, [...]to je Němec[...]. Bez milosti, bez ohledů“[...].

LB: „A byli takový i lidi, kteří tady byli s vámi předtím? Nebo to byli lidi, kteří přišli zvenčí rozhodovat?“

VS: „Ne, ty se právě 45 nastěhovali. A to byli většinou ti, kteří hrabali. A odtáhli všechno. Tady v Plesné, ve Šnekách, bylo řeznictví na rohu a tam měla ženské a dívčí prádlo vyvěšené místo masa. To jsou z těch německých kurev. No, ta nahrabala a pak byla pryč.“

V květnu 1945 se objevili první Češi – železničáři, členové finanční stráže a příslušníci SNB. Největší procento nových osídlenců tvořily především rodiny a jednotlivci z Jihočeského kraje. Pamětník pocházející původně z Tábora, jenž po válce začal bydlet s rodiči ve Františkových Lázních, vzpomínal na osídlování těmito slovy: „*Táta přišel domů z práce a celé rodině sdělil, že v rádiu slyšel, jak československá vláda nabádá občany jižních a středních Čech, že západní Čechy potřebují nové lidi pro obdělávání zemědělských statků. Jeden takový jsme brzy dostali, a tak jsme později vyrazili vlakem z Budějovic do Chebu a pak do Františkových Lázní.*“⁵¹

Dále ze Západočeského a Středočeského kraje, později rovněž Slováci přestěhovaní ze Slovenska. Od léta přicházeli jako osídlenci jednak jednotlivci z různých částí republiky, ale také celé skupiny převážně zemědělského obyvatelstva z určitých oblastí.⁵² Skupiny osídlenců přicházejících osídlit Chebsko měly svého společného jmenovatele, jímž byla snaha po změně dosavadního života s možností zlepšení sociálních a ekonomických podmínek. Osídlenci přicházeli v době, kdy Němci ještě ve svých domech a na hospodářstvích žili.

Paní Miloslava (1937) k přistěhování do Chebu říká:

„*My jsme do Chebu přišli v rámci osídlování s babičkou a s maminkou z Prahy. Nejdříve jsme šli do Mariánek do Úšovic, pak do Chebu. Když jsem se narodila, mamince bylo 15, tátovi 38. Do Chebu s námi nešel. Vychovávala mě vlastně babička.*“

„*Když jsme přišli do Chebu, ukázali nám domky a my si mohli vybrat, který chceme. Jenže když té Němce řekli, že jsme ukázali na její dům a že se má odstěhovat, tak se tam oběsila. Ještě dnes mám husí kůži. [skutečně jí ukazuje]Babička nevěděla, že ten dům není prázdný, hrozně plakala. Už jsme se tam nikdy nevrátili. Skončili jsme v bytě, který byl vyrabovaný a téměř bez nábytku. Babička si v Chebu nikdy nezvykla. Když v roce 46 odjížděly nákladáky s Němci, lidi na ně házeli kamení, shazovali je z těch nákladáků, kopali do nich, bylo to ošklivé, pamatuju si, jak mi babička zakrývala oči“.*

„*My jsme s Němci neměli žádnou špatnou zkušenost, spíše naopak. Jako děti jsme měly moc rády jednu naši sousedku – nějakou paní Učíkovou. To byla Němka jako poleno, a hrozně hodná. Vždycky, když pekla, tak nám dala.*“

---

⁵¹ Výpověď Jiřího Říhy. Narozen 1938. Zaznamenáno 13. 10. 2011- čerpáno z <http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/%C4%8Cern%C3%BD-Robert.pdf>

⁵² Votroubková Iva. *Chebsko a reemigranti v letech 1947-1948*. S. 71

„My jsme takový ten opravdový hlad nezažili. Maminka si tu našla partnera a nám tatínka, byl moc hodný. Tatínek dělal šoféra zásobovače pro hotely a spoustu jídla dovezl. Třeba broskve – když byly pomačkané, hotel je nechtěl, tak zůstaly nám. Pamatuju si, že jsme měli doma veliký papírový pytel sušenek. Vybírali jsme jen ty čokoládové. Ty bez čokolády pak už nikdo nechtěl. [úsměv]Potravinové lístky jsme ani nevyčerpali. A jestli je babička někomu dala, to nevím, jako dítě jsem se o to nestarala.“ [pokrčení ramen]

Po skončení války nastávají změny, které pochopitelně zásadním způsobem ovlivnily život nejen na Chebsku. Především došlo ke změně v národnostním složení obyvatel, což poznamenalo i školství. Obnovují se české školy. Výuka probíhá pouze v českém jazyce, vyučuje se ruština. Pí. Miroslava z Chebu (1937) k tomu říká: *„Učilo se česky, česky mluvily všechny děti, jestli byl někdo z nich Němec, to už si nepamatuju, ale vím, že německy nemluvil z dětí nikdo. Moje nejlepší kamarádka se jmenovala Any Glasgowska. Jestli byla z Polska nebo z Rumunska? No to nevím, jako děti jsme tohle neřešily. Na ruštinu jsme měly učitelku a pak učitele, pan Hajný nebo Hájek, nebo tak nějak. Učili nás častušky, bavilo mě to, dodnes je umím.“* [skutečně kus jedné zazpívá]

Paní Věra (1937) z Plesné se k vyučování vyjadřuje takto: *„My jsme s tím problém neměli, že bychom se ve škole nedomluvili. Akorát jsme měli ruskou učitelku, ta nenáviděla Němce. Ta jak mohla, tak nás tloukla. Taky jednoho toho kluka taky... Tenkrát se psalo ještě perem. A on to pero takhle držel a ona mu dala facku, že se mu to pero napíchlo do nosu. A pak jsme ji už vůbec nenáviděli. Byla tak hnusná a protivná a pak už jsme ji vůbec neměli rádi. Ale co jsme mohli dělat. Držet pusy a víc nic.“*

Pamětní kniha Obecné školy v Plesné má k tehdejším školním rokům zaznamenáno toto (cit.): Obecná škola v novém Československu navazuje na organizaci německého školství v Plesné, byla tedy zdejší škola jen obnovena 4. června 1946. Bývalá německá škola obecná byla pětitřídní. Počátky byly těžké. Budova, poškozena německým vojskem i uprchlíky, byla nedostatečná. Učilo se v jedné učebně pro nedostatek uhlí. Žactva bylo málo. Na obecnou školu připadlo 27 dětí. Stálým přírůstkem osídlenců přibývalo i dětí, takže 9. června jich bylo 50. OŠV v Chebu sdělil správě školy, že schvaluje naturální byt pro řídícího učitele v domku č. 152 ve Šnekách, s odhadní cenou 420,- Kč.

Ve školním roce 1946 - 47 se dívčí ruční práce nevyučují pro nedostatek učitelských sil. Počet obyvatelstva českého stále vzrůstá odsunem Němců. Přicházejí děti z

různých částí Čech, Moravy i Slovenska, s různými vědomostmi a dovednostmi. Tu těžko ocení nezasvěcený namáhavou prací učitelovu vůbec ve škole i mimo ni. Na školní rok 1947 – 48 bylo zapsáno celkem 212 dětí.

Pan Hoyer (1969) z Chebu převyprávěl příběh, který mu vyprávěla paní (jméno bohužel nechtěla říci) na setkání Sudetoněmeckého krajanského sdružení:

„Tak to mi vyprávěla ta paní. Když jsme měli v roce 2012 setkání⁵³, tak říkala, že tam byla úplně poprvé od roku 45. Úplně poprvé navštívila Čechy. Úplně poprvé navštívila Plesnou, úplně poprvé navštívila školu. Ta se zborčila hned ve dveřích, když to viděla. Největší hrůzu zažila, když zahlédla to schodiště. Celá se osypala husí kůží a koukala a zůstala stát asi patnáct minut a vybavovaly se jí ty obrazy toho posledního, když opouštěla ty schody. Že když už nesměli do školy a přišli český žáci. Jejich spolužáci. To byli ti Češi, se kterými chodila do školy.

To bylo někdy kolem jejich deseti, jedenácti let. A říkala, že si přišli pro vysvědčení za ředitelem. Že byly hodiny u ředitele, ještě se spolužačkou, s kamarádkou. Tak oni už nesměli chodit do školy, že jsou přece Němci a říkala, že když vycházeli z té ředitelny, tak že zrovna začala přestávka a ty jejich spolužáci vylezli ze třídy, a když je viděli, tak jim začali nadávat a z těch schodů z té školy je zkopali a vykopali je až před školu. To byl její zážitek...

A celou dobu to byli její spolužáci. A jediný, na co myslela, že si chránila to vysvědčení, že o něj nechtěla přijít a kutálela se z těch schodů. A ty bývalí čeští spolužáci do ní kopali, nadávali jí do sprostých slov. A to byl její poslední pohled na ty schody a teď až v tom roce 2012. Říkala, že nemohla ani vejít.“

Nepěkné vzpomínky na školu má i paní Anna:

LB: „Našla jste si tady přátele? A jak k vám chovali?“

Anna: „Dobrý. My jsme s holkami tady lítali, to jo. A ty z Rumunska, ty přišli až ve 47. roce. Ale nedělali.

Já jsem potom měla dvě kamarádky, tři. A měli jsme se rádi. A musela jsem jít do školy do Františkových Lázní. Slovo jsem česky neuměla. Tak jsem tam seděla a děti mi všechno ukázaly. Já jsem chodila do té školičky hudební. Půl roku jsem chodila do německé školy. Byla jsem chápavá, líbilo se mi tam. A přijdu do Frantovejch a nikdo se mě

---

⁵³ Sudetoněmeckého krajanského sdružení

nevšímal. Já tam seděla jako žebrák. Jak mi bylo. Tenkrát byl sníh, mrzlo. Jen jsem vyšla ven, oni čekali, až učitelka zajde, tak mě zatáhli, zmydlili mě, za krk mi dávali sníh, řvali na mě, že jsem svině německá, co já věděla, že jsem něco jiného. A potom mě pustili a já tak utíkala do těch Žirovic. A vidím, že jsou tam zákopy. Můj tatínek dělal na vodárně a dělali zákop. A on slyšel, jak tam někdo křičel a nevěděl, že jsem to já. A když mě viděl a jeden za mnou. Jeho táta byl policajt a můj táta s ním kamarádil. A táta popadl toho kluka, přetáhl ho a dal mu takový čtyři pohlavky. A ten kluk mu povídá (už jsem rozuměla, ale nedovedla jsem povídat): Počkejte, náš tatínek je četník. Táta: Vypadni, nebo uvidíš.

Byla jsem ráda, že mě táta zachránil a šla jsem domů. Moje babička dělala ve Frantovejch, vařila ve Spoláku⁵⁴, předtím v hotelu na rohu, pomáhala kuchaři. Dělali tam nejlepší zmrzlinu. Když pak šla domů, já jsem na ni čekala. Tak jsme šli spolu. A my jako děti, mohly jsme si vzít, ježíš, jak to bylo dobrý. To nám jako ten kuchař dal. A přijdeme k těm baráčkům tady ve Frantovejch, jak je ta hlavní silnice. Najednou se vyhrmula banda dětí, babičku zatáhli, strhli jí šátek z hlavy, mě zmydlili, jí zmlátili ze zadu. A křičeli: „Ty kurvo německá.“

LB: „I babičku zmlátili?“

Anna: „Jo. A lidi koukali a nic. Jen tak koukali a smáli se. A ani jeden neřekl těm harantům, aby přestali. Tady jsou kousek od pily baráčky, tam bydleli dřív český lidi. Tam měl každý cimru. A tam to bylo. To jsem si zažila. A co jsem pak dělala? Do školy jsem pak nechtěla. Táta nic nevěděl. Každý den jsem chodila do školy. A to už chodil i brácha. A já mu povídám: Tak co, jdeš se mnou za školu? Nejdu. A seděla jsem tady a čekala a až když jsem viděla, že jdou děti domů, tak jsem šla. A to jsem dělala určitě tři neděle. A můj táta, chudák, chtěl mě udělat radost, tak mi koupil boty a nesl mi je do školy a já ve škole nebyla. A doma jsem dostala.“ [...]

LB: „A ti přátelé?“

„Tady v Chebu byla taky jedna Francouzka. Taková hezká. Její muž byl Němec. A byl ještě na frontě, tak aby sem šla, že on přijede za ní. A odsud pojedou pryč. Ona bydlela tam nahoře. A šli s mámou, to se pod kopcem prodávala konina, tak tam byla malá hospůdka. A oni si dávali třeba zákusky, kafe. To už ale bylo ve 46.

Dělali tam takový růžový dorty. Tak to jsme šli, já s nimi a čekáme na autobusové zastávce, přišel tam nějaký nádražák a ty dvě si povídali německy a on se otočil a vrazil mý mámě takovou facku. A ona chudák nevěděla proč. Jen proto, že mluvili německy. [...] A on ještě

---

⁵⁴ Společenský dům

kamarádil s mým tátou. A nevěděl, že je to jeho žena. A pak se jí omluvil. A to jí taky vrazil jeden cestář. Chudák, jak k tomu přišla. To šli Němci na odsun a ona jim tam nesla ještě jídlo. A oni jí za to dali něco starého na památku, ona to nechtěla a ten Čech jí dal takovou facku. A ten druhý mu povídal, že to neměl dělat, že je to žena mého táty. [...] [...] Víte, jak to bylo zlý pro mého dědečka? Třeba ti naproti, to byli z Rumunska lidi. Tam byla studna a ty studny, to dělali tři Němci. Děda, prostřední Winter a sestřenice babičky. Tři lidi na jednu studnu. A platili ty tři lidi. Pak přišli Češi, zavřeli všechno a ty si nesměla pro vodu. A to ti byla zlá ženská, hodináře z Chebu máma, čarodějnice. A ta vykřikovala: Ty Němčoure, ty kurvo německá, barák si ukrad Němcům a tady se budeš vyťahovat. Poprvé jsem viděla dědu brečet. [...] [...]

Patnáct let bydleli u Kerharda a mojí mámě bylo 15, když koupili ten pozemek a začali stavět. Na dluh. A víš, z čeho si můj dědeček ten barák na čisto zaplatil? Jak padli ti jeho synové, tak stát jim dal nějakou podporu. A on těmi penězi doplatil ten dluh.“ [...] [...]

LB: „Kolik vás bylo ve škole Němců? Pomáhal vám někdo? Třeba z učitelů?“

Anna: „Nikdo tam nebyl, jenom já. Nikdo si mě nevšiml. Druhým říkali Aničko, Věrko.. a mě říkali Sovová. No, nikdo ti nic neříkal. A pak když mluvili o koncentráku, jak jel ten vlak do Terezína, tak se mě nikdo nezastal. Já bych byla chodila do školy ráda, ale nechodila jsem. A pak jsem šla jednou domů a nešla jsem do školy. Byla jsem s kamarádkou u rybníka a hrály jsme si tam s panenkami. To byla ještě Němka. A náš tatínek šel a až do Frantovejch, hnál mě do školy. Báł se, že mě dají do polepšovny. Chtěl mě uhodit, ale já byla mazaná, vyskočila jsem a nedotkl se mě. Šli jsme a on povídal, vrať se, jdeme domů. Říkal, že musím chodit do školy. A já mu řekla, že mě tam mlátí, že nejdu.“

LB: „A zlepšilo se to třeba s tím, jak odeznívala válka?“

Anna: „Jo, už jo. Pak už byla škola v Žirovicích. To byla paráda. To jsem byla královna. To chodil i náš Áda⁵⁵ tady.“

Ke vzpomínkám na školu se vrátila i paní Angelika: „ Mě nikdo nemohl pomoc, U nás doma se mluvilo jenom německy, protože nikdo neuměl česky. Tak jsem se musela učit od základu všechno. Pro mě byly všechny slova cizí slova. A já jsem měla až do čtvrtý třídy samý jedničky. Když jsme odcházeli, tenkrát se tam učilo od první do pátý třídy a pak jsme museli chodit do Aše do školy, tak ředitelka brečela. Říkala, že takovou třídu v životě

---

⁵⁵ Jedná se o bratra narátorky

neměla, jako jsme byli my. My jsme poválečný děti. My jsme třeba seděly vedle sebe v lavici dvě a ani jedna jsme neuměly slovo česky. Já jsem seděla s Helgou v lavici.“

LB: „Takže vás bylo ve škole víc německých dětí, které neuměly česky?“

Angelika: „No jasně, protože tam převážně bydleli Němci. Já jsem se učila všechno od základů jako ty české děti. Ani jsem nepotřebovala nějaké doučování, protože já jsem přišla domů a ležela jsem v knížkách. Já jsem ráda četla. A Helena z Plzně mi hned první Vánoce poslala tři knížky – Odvážnou školačku, Burratino a Rytíři a lapkové, to mám ještě doma tu knížku. A ruštinu jsem milovala. Já dopředu jsem se učila všechna slovíčka, takže když jsme to pak ve třídě probírali, tak už jsem to všechno znala. Ani učitelé ruštiny nedělali nějaké rozdíly mezi českými a německými dětmi.“

Angelika: „V šesté třídě, to jsme měli ředitele Jetlema, to byl Žid a učil nás pak němčinu. To jsme měli dvakrát týdně od sedmi do osmi, hodinu němčiny a my jsme platit nemuseli, co jsme byli německý národnosti. Češi, co chtěli chodit na němčinu, museli něco připlatit. A to jsem dostala pochvalný list a tam bylo napsáno, jako že jsem žačka německé národnosti a že mám lepší známky než kdejaký český dítě.“

Nejen učitelé měli v té době těžkou práci. Lidé vázaní do té doby k práci v zemědělství, měli snahu získat příděl půdy, usedlost a začít hospodařit. Právě půda jim v původním bydlišti scházela, neboť většina příchozích v rodném kraji neměla naději na příděl půdy (jednalo se o zemědělské dělníky, deputátníky, popř. potomky drobných rolníků).

Pro názornost předkládám tři dopisy z roku 1955 nalezené v chebském archívu:⁵⁶

Dopis I.: *„Vážený struh. Dovoľujem si Vás obťažovať týmito pár riadkami. Som zamestnancom NVB. Baň. Lehota, nakoľko som není spokojný s tunajšími pracovnými podmíankami, rozhodol som sa prejsť do pohraničí aj s celou rodinou a na radu jedného mojho spolu kamarata som sa obrátil o pomoc k Vám. V pohraničí mám zájem na jeden rodinný baráka pracovať do poľnohospodárstva, alebo k štátnym lesom. Miesto bysom mohol nasupit kedykoľvek, pretože na tunajšom pracovisku mi vobec nezáleží. Preto Vás prosím o odpoveď, kedy bysom Vás mohol navštíviť. Dúfam, že mi dáte odpoveď,*

---

⁵⁶ Nosková Helena. *Etnografický výzkum národnostně smíšených vesnic ne Chebsku osídlených po roce 1945.* S. 99

respektive poradíte. Zač Vám srdečně d'akujem. S pozdravom „Práci česť“ E. G. Prievidza“

Dopis II. : „ Niže podepsaný, F. F., Sklené. Prosím Vás láskave ako odbor pracovných síl rady ONV v Chebu, prosím Vás píšite mi, či potrebujete nejaké pracovné sily do poľnej práce hospodárstva. Bysme prisly do práce tri pracovné sily a píšite mi, či je rodinný domček pre moju rodinu. Jak máte tak mi hned' odepíšite. Vopred Vám d'akujem. “

Dopis III.: „Okresnému Národnému výboru v Chebe. Počul som z rozhlasu aj z novin, že prijímáte do pohraničia na na podohospodárstvo. Tak som sa i ja rozhodol prihlásiť sa jak jee možné najradšej súkromne hospodáriť, aspoň bysom zabral 50 hektárov lebo som so synom traktorista ba i šofér, či by sme dostali pridelené byty, stajne, kulne aj traktor. A jaké su podmínky prístupu k Vám, čo by som si musel zadovážiť doma u nás. Chcem vedieť Vaše stanovy nože zašlite aj v ktorej obci je to. Práci česť. J.H. Ivanka pri Dunaji“.⁵⁷

Je třeba zmínit, že příchozí nebyli dostatečně obeznámeni s novým prostředím, nehovořili stejným jazykem, jejich způsob bydlení, odívání, strava a obyčejy byly odlišné. I kraj, který přišli osídlit, měl tři odlišné oblasti (do roku 1963 zastoupené okresními městy Chebem, Aší a Mariánskými Lázněmi). Bývalý okres Cheb měl vcelku vyrovnaně zastoupen průmysl i zemědělství, s poměrně rozlehlými zemědělskými usedlostmi.⁵⁸ Mariánskolázeňsko bylo zaměřeno více na zemědělskou výrobu, na Ašsku zase převládal průmysl, především textilní. Přibližně tak byli noví osídlenci seznámeni se svým budoucím domovem.

Zemědělské osídlování se postupně opíralo o tři klíčové dokumenty – dekret č. 5/1945 Sb., ze dne 19. května 1945 „o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů“ (tzv. dekret o národní správě), dále dekret č. 12/1945 Sb., ze dne 21. června 1945 „o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa“ (dekret konfiskační) a nakonec dekretu č. 28/1945 Sb., ze dne 20. července 1945

---

⁵⁷ Arch. Materiál, karton 799, inv. Č. 1324, *Nábor pracovných síl do pohraničí. Korespondence mezi českými a slovenskými okresy*

⁵⁸ Pražák, V. *Lidový dům na Chebsku, díl I-II*. Nepublikovaná práce, uloženo v archívu ÚEF ČSAV, Praha. In: Nosková.

„o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci“ (dekret osídlovací).

Na přerozdělování zestátněného majetku v rozsahu působnosti dekretu č. 12/1945 o Konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku, se aktivně podíleli komunisté. Využili této příležitosti k posílení svých pozic v pohraničí, což přispělo k jejich popularitě a úspěchu v parlamentních volbách 1946. Národnost osob se určovala podle sčítání lidu z roku 1930. Vzhledem k tomu, že tehdy se k německé národnosti přihlásila většina Židů žijících v Chebu či na ostatním území osídleném převážně Němci, postihl tento dekret také je. Rovněž židovský majetek, který nacisté arizovali, platil nyní za německý a pro většinu přeživších Židů nebo jejich příbuzných se stal zdlouhavě a problematicky vymahatelný. Kupříkladu Otto Herrmann si jako Žid zachránil během války život díky své německé manželce Bertě. Když se roku 1946 vrátili do Chebu, byli na podzim odsunuti do Wünsiedlu.

V mnoha obcích nezůstal žádný původní majitel gruntů, pole brzy znárodněná byla spojena do velkých státních statků, průmysl po počátečních obtížích německé dělníky nahradil, němečtí odborníci ještě směli zůstat na nepostradatelných technických místech, než vyrostla nová generace.

Pan Roman (1969): *„Díky tomu, že děda tam byl potřebný v té továrně, tak mohli zůstat, díky tomu zřejmě měl čím žít rodinu. A protože tu výrobu pak přesunuli na Slovensko, tak tam přesunuli i dědu, protože to ty Slováky musel naučit, protože jinak nebylo, kdo by je to naučil.“*

Paní Angelika: (1945) *„Dědeček byl machr v přádelně v Aši, takže von nemusel odejít, protože by musel za sebe dát náhradu, takže oni ho ani nechťeli pustit.“*

Paní Věra (1937) k tomu říká:

LB: „Vy jste nebyli odsunuti, jak to?“

VS: *„Jojo. No a my jsme měli taky tedy, jenomže naše babička byla specialista v továrně ve stříhárně a můj děda byl ve stávkárně. Babička a dědeček patřili k Němcům specialistům. Ti nebyli odsunováni především proto, aby byl zajištěn provoz a výroba v místních továrnách.“*

LB: „Co je stávkárna?“

VS: „V Tostě. Dostali legitimaci, tam byli napsané jména, že jsou odborníci, že nesměj odtud, že je nepouští, že na ně se to nevztahuje. No a my jsme to dostali, maminka s bráchou a já, jenomže ona potom babička i děda řekli, tak my jdeme taky. Jak holka jde, tak jdeme my. Tak oni nás napsali na ten papír. Tak my už jsme tady byli chycený, potom. Dostali kartičku Specialista a museli zde zůstat.“

LB: „Tak vy byste do toho odsunu také šli a díky té babičce a tomu dědečkovi, tam někoho přesvědčili?“

VS: „Asi. Asi. Čert ví.“ Je to tak na levý straně, to byla Tosta. To prázdný. Ted' už je to jenom ruina. Ještě je na starých fotkách. No a tak potom nás dali sedlákům. Nás odtáhli. Maminka musela jako to a my jsme byli děti ještě. Vrátili jsme se 49. Že maminka pak byla nemocná, pak taky byl nějaký Čech, ten toho potom docílil, že jsme se vrátili zpátky do Plesný, jako k dědovi a k babičce.“

LB: „A co potom maminka dělala, když jste se sem vrátili zpátky v roce 49?“

VS: „Ona začala dělat v Cremoně. Takže dojížděla do Lubů? Ne, napřed to bylo tady.“

LB: „V Plesné byla Kremona?“

VS: „No, tam dělali kalafunu, krabičky, pytle na housle, kytary a na takové věci. No a pak teprve se jelo do Lubů. V roce 53, 54, tak nějak.“

V obcích se vytvářelo nové společenství z lidí pocházejících z různých koutů střední Evropy. Slováci, Volyňští Češi, reemigranti z východu, bezzemci ze středních Čech, ale i „zlatokopové“ z okolí přicházeli a mnozí natrvalo zůstali.

Vytvořila se z nich nová obec, spojená především řešením aktuálních problémů své existence, než aby se zabývala minulostí místa. Nedávná historie byla oficiálně zamlčená, příběhy osudů lidí při odsunu a příchodu nových hospodářů do obce se šířily lidovým podáním.

5 REEMIGRANTI NA CHEBSKU

Chebsko se stalo po roce 1945 novým domovem osídlenců české a slovenské národnosti, stěhovalo se sem obyvatelstva z Rumunska, Volyně. Stěhování probíhalo zhruba ve třech etapách. První migrační vlna – v podstatě živelná – zasáhla Chebsko v druhé polovině roku 1945 a měla přibližně roční trvání. Druhá vlna byla již organizovaná v letech 1947-1948. Po ní následuje krátké období odlivu z Chebska v letech 1949 -1951. Třetí organizovaná migrační vlna vrcholí v letech 1954-1958.

Národnostní skladba osídlovacího obyvatelstva podle jednotlivých etap je následovná: v první etapě přicházejí na Chebsko hlavně lidé z vnitrozemí Čech a pouze v malé míře obyvatelstvo slovenské národnosti.⁵⁹ V druhé etapě přicházejí reemigranti z Rumunska, SSSR a část Slováků ze Slovenska. V třetí etapě přicházejí dosídlenci z vnitrozemí Čech a Slovenska podle požadovaných profesí.⁶⁰

Samotnému Chebu trvalo 30 let, než byl dosažen předválečný stav v počtu obyvatel. A to jen díky tomu, že bylo k městu přičleněno 24 zrušených okolních osad a obcí. Do regionu se sice vraceli Češi, kteří odsud museli v roce 1938 odejít, ale ne všichni zde nakonec zůstali natrvalo.

Nejpočetnější skupinu reemigrantů tvořili Volyňští Češi, kterých se vrátilo na základě mezistátní dohody se SSSR⁶¹ v průběhu roku 1947 kolem 34 000, z nichž se cca 20 000 usadilo v zemědělství.

Pan Banut (1938) vzpomíná na vyprávění maminky takto: *„Moji rodiče, maminka prodávala a tatínek byl úředník v záložně, byli odsunuti, spíš utekli sami s holýma rukama v roce 1938 z Chebu. Vzít si nějakých 30 nebo 50 kg věcí jako po válce odsunování Němci vůbec neměli šanci. Jejich dům nejdřív vyrabovali a pak ho podpálili. Několik následujících měsíců spali u příbuzných, neměli práci, oblečení, měli jen hlad a strach [...] Musela to být nepředstavitelná hrůza. Do Plesné jsme přišli v r. 1945, koupili si jiný rodinný domek, ale byl poničený, a tak ho museli opravovat.“*

---

⁵⁹ Nosková Helena. *Etnografický výzkum národnostně smíšených vesnic na Chebsku osídlených po roce 1945*. S. 98

⁶⁰ Jelínková R. *Demografický profil Karlovarského kraje*. In: Demografický sborník, 1959.

⁶¹ Dohoda z 10. 7. 1946 mezi vládou Československé republiky a vládou SSSR o právu opce a vzájemného přesídlení občanů české a slovenské národnosti žijících na území bývalé Volyňské gubernie a československých občanů národnosti ukrajinské, ruské a běloruské, žijících na území Československa.

5.1 Reemigranti z Volyně

Značná pozornost byla věnována zajištění dostatečného množství usedlostí pro reemigranty. V plánu z 6. října 1945 se pro tuto kategorii osob počítalo s 1397 rezervacemi. V lednu 1946 uložilo ministerstvo zemědělství zachovat rezervy pro 6000 rodin reemigrantů z Volyně. Emma Müllerová (1947) ze Schanzu (dnešní Valy) říká: „Přišli jsme sem v březnu v roce 1947. Maminka byla těhotná, říkala, že nás sem pustili, protože byla Češka, tatínek byl Ukrajinec. Prý na příjezdové cestě ke statku bylo více než třicet popadaných kmenů stromů. Železnice byla poničená od Němců. Ve statku nebylo nic cenného, některý místnosti prý byly úplně prázdné. [...]U nás ve Volyni prý nebyl nedostatek obilí, nebo tak, ale spíše takového toho drobného, průmyslového zboží.“

Na poradě konané 23. ledna 1946 na ministerstvu zemědělství bylo konstatováno, že toto ministerstvo zajistilo pro reemigranty z Volyně větší objekty v okresech Žatec, Podbořany a Stříbro, kde bylo možno usídlit asi 900 rodin. Další větší objekty měly být zajištěny v západních Čechách v okresech Planá, Mariánské Lázně, Karlovy Vary, Tachov, Žlutice a Cheb. Ministerstvo zemědělství v průběhu roku 1946 upozorňovalo, že za okolností, kdy docházelo díky odsunu k odlivu pracovních sil, kdy přicházeli reemigranti z jiných zemí a nebyly uspokojeny žádosti domácích uchazečů o přiděl půdy, není schopno zaručit následující rezervaci dalších usedlostí. Už v září 1946 bylo ministerstvo zemědělství nuceno konstatovat, že zemědělské závody pro Volyňské Čechy podle soupisu z června 1946 (celkem 2500 usedlostí), byly z velké části obsazeny domácími uchazeči. Pokud by k tomuto obsazení nedošlo, půda by zůstala neobdělána a dobytek by uhynul.

S usazováním Volyňských Čechů bylo nezbytné počítat ve vyšších polohách, jako byly například okresy Falknov nad Ohří (dnešní Sokolov), Kaplice a Sušice, stejně jako na okrese Cheb a Aš, které přibližně odpovídaly zemědělským poměrům na Volyni. Jednotlivé OKMZ, zvláště v Čechách, obdržely rozpis počtu usedlostí, které měly rezervovat. Značná část rezerv pro Volyňské Čechy se nacházela v okresech západních Čech. Ještě před příjezdem prvních transportů v lednu 1947 se zemědělská komise SČzV vydala na Chebsko, aby zjistila možnosti osídlení v obvodu zdejší OKMZ. Největší úkol stál před OKMZ v Chebu, která měla zajistit na okresech Cheb a Aš podle plánu z 30. září 1946 rezervaci 900 volných usedlostí.

Do okresu Cheb byli dirigováni hlavně reemigranti ze shromažďovacího tábora Beroun. Podmínky ve shromažďovacích střediscích se během dubna 1947 neustále

zhoršovaly, protože usídlování reemigrantů probíhalo pomalu a střediska se plnila dalšími příchozími. Největší těžkosti způsobovali reemigranti, kteří se nemohli rozhodnout pro zemědělské závody, které jim byly nabízeny. Příděly 13 ha byly v tamních poměrech nedostačující, neboť polovinu tvořily pastviny, a požadovány byly příděly 18 až 20 ha. Volyňští Češi odhodlaně zavrhovali velkostatky, ve kterých bylo společně více rodin reemigrantů. Přesto bylo již počátkem února 1947 na Chebsku usídleno 25 rodin krajanů, a to na velkých statcích po 4-5 rodinách.

Dalším problémem byly transporty, které přijížděly promíchané s osobami přednostního a nepřednostního pořadí a nedodržovaly tak ustanovení dohody z 10. července 1946 o přednostním transferu rodin vojáků.

Obvodní úřadovna StB v Chebu upozorňovala Ministerstvo vnitra, že podle Práva lidu se Volyňští Češi setkali s nezájmem a chladem, protože většina z nich se postavila zády k systému, který měli čest poznat v SSSR.

Na podzim 1947 byly ustanoveny odbočky SČzV také v západním pohraničí Čech. V Chebu se jejího ustanovení v říjnu 1947 zúčastnilo 150 zástupců volyňských Čechů ze všech obcí okresu. Při této příležitosti bylo získáno 60 nových členů SČzV a 45 nových předplatitelů Věrné stráže.

5.2 Formování vztahů v nové společnosti

V důsledku odsunu se téměř rozpadla sousedsko-teritoriální uskupení a zaniklo mnoho dosud fungujících příbuzenských skupin. Jakási vztahová provázanost sice zůstala, rámovaná troskami příbuzenského systému a zbytky sousedsko-teritoriálních pospolitostí, ale byly narušeny meziskupinové vztahy.

Pan Zdeněk (1950): *„Tady v obci bydlely tři rodiny, které „převáděly“ Němce přes hranice. Němcům slíbili, že je převedou. Ty si vzali to nejcennější a nejdůležitější, co doma měli a šli. No a členové těchhle tří rodin je v lese na hranicích zabili, okradli a zakopali. Všichni to věděli[...][...], o koho se jedná [...][...] a všichni mlčeli [...]. Dodnes mlčí, potomci těch rodin tu žijí, ale jsou to slušní lidi, proč jítřit staré rány, oni za to vinu nenesou. Víte, různých příběhů se tu odehrály spousty, ale dnes už se tím nikdo nechce zabývat.“*

Vlastně téměř veškeré formy vzájemné provázanosti byly odkázány do roviny minulých zkušeností. Na místě zůstali, pokud vůbec, jednotlivci a zřídka zbytky bývalých pospolitostí či lokálních skupin.

Proces formování nové společnosti má své obecné zákonitosti. Chebsko se po roce 1945 stalo domovem osídlenců mnoha národností. Sociální skladba obyvatel, věková struktura, kulturní zvyklosti, způsob bydlení, úroveň vzdělání, jazyková vybavenost... To vše bylo velice diferencované. Společenské vztahy se tak budovaly postupně, s výraznou pomocí spontánních integračních činitelů (smíšené sňatky, sousedské vztahy, výpomoc) a institucionálních integračních činitelů (škola, organizace v obcích, atd.).

Paní Věra (1937): „*Ty Němci, co tady ještě zůstali a ty Čechy jsme moc neznali. A pak si za ty dva, tři roky nahrabali a šli pryč. To co potřebovali, odvezli nákladáky nebo vlakem a ... odešli. Svoje měli, tam si postavili baráky. A ty sedláci, co sem přišli, jako měli být sedláci, dostali ty statky, tak to málokterý byl fakticky sedlák. To byli samí pacholci. Ty šli jen po majetku a prd rozuměli. Zhuntovali všechno a nezbylo nic. [...] A potom ta další vlna těch, co se sem přišli usadit, to už potom bylo normálně. Tamti se odstěhovali, tito se přistěhovali. S těmihle jsme chodili tancovat, s těmi jsme byli v tom kroužku, to už potom [...] říkám, nejhorší byli ty dva roky ze začátku. [...] Ale nesetkala jsem se jenom s ošklivými věcmi. Ne, to bych lhala. To já ne...Měli jsme i štěstí na lidi, že jsme potkali slušný. Tadyhle my jsme se pak museli odstěhovat. Když jsme s maminkou museli k sedlákům.*

Tady vzadu žila jedna rodina a ta měla tři nebo čtyři děti. Tři a čtvrté čekala, nebo tak nějak. A to byli Češi. [...] Tady naproti bylo pekařství a zahrada. [ukazuje z okna] Tam byly angrešty, rybíz. No a ona šla, ona taky měla problémy, prostě zdravotní a s manželem prý měla. A ona řekla, že můj brácha na ni jako plival. No a tak jsme řekli, že to není pravda, proč, když ji známe, Češi, byli jsme s nimi, proč bychom tuto dělali. To si nenechali vysvětlit. A potom po letech, my jsme přistavěli a ten její muž nám pomáhal tady bourat a přistavět. Povídal, že ona byla taková, že něco tvrdila, i když to nebyla pravda. On s ní nezůstal. On tu křivdu vynahradil tímhle. Ale my osobně jsme s nimi neměli problém.“

LB: „ K těm vzájemným vztahům.... Jak se tu k sobě lidi chovali?“

Věra (1937): „*Tady naváděli lidi s výborů Němce, aby na sebe navzájem žalovali, že pak nebudou odsunutý, ale stejně některý nakonec odsunuli. Některý zůstali tady. Ale jsou mezi*

nimi i ti, co potom šli pryč. Lidi tu byli spíš slušný [...] Ale jeden tady byl. Ten všechno rozkecal a vědělo se to mezi lidmi, že to takhle je. Od něj se všechno dozvěděli.“

LB: „Jak se k němu potom chovali?“

Věra (1937): *„No tak, co s nim. Řeknu mu něco a on mě udá a ještě něco přidá a není to pravda. A já se z toho nevytočím. [...] Ale nevnímali jsme to jako strach.“*

LB: „Jak to bylo se sousedskými vztahy?“

Věra: *„No, jsme měli šatenky (foto příl. 13), vyměňovali jsme je mezi lidmi. Tady v Plesné bylo kde za ní koupit oblečení. Ale kdo by si to koupil, když potřebuju chleba, mouku, kus špeku.“*

LB: „Tady lidi nepěstovali, nechovali?“

Věra: *„To se muselo odevzdat!“*

LB: „A na černo to nebylo?“

Věra: *„My Němci jsme si to nedovolili. Ani mezi sebou. Nevím, že bychom od někoho z Němců dostali slepici. Spíš od Čechů. Ale to taky nikdo nesměl vědět. Všechno večer, aby to nikdo neviděl. Češi tak svým způsobem riskovali. Kdyby se na to přišlo, zavřeli by je, měli by peklo. To všechno šlo tajně.“*

LB: „Nikdy jste neuvažovala, že byste se tady odsud odstěhovali?“

Věra (1937): *„Ne. My jsme byli za hranicemi kolikrát. Měli jsme štěstí, že vždycky celá rodina jela do Německa. To nebylo pravidlem. Ale my když jsme jeli, tak vždycky všichni tři. Muž, syn i já. A už jsme se těšili, když to šlo ke konci, že jedeme domů. My bychom tam nezůstali, ani náš kluk by býval nezůstal. I když tam dělá v Německu teď, ale...[...] Měli jsme tam tchána.“*

Paní Anna k vzájemným vztahům říká:

LB: „Rozuměli jste si s lidmi, co tu pak bydleli?“

Anna (1938): *„My jsme mluvili doma jenom německy, egerlandsky. Všichni jsme mluvili čistě egerlandštinou.“*

LB: „I tatínek? Jste říkala, že byl Čech.“

Anna (1938): *„Ano. I tatínek. Ale mně to nikdy nijak nedošlo. [...]“*

Tatínek třeba když strejda přišel z vojny, třeba na pár dnů, když nebyli lístky, nebylo nic. Tak říkal: Marek, počkej. Já přijdu a přinesl lístky. Falešný lístky. Tatínek se i stýkal třeba s českýma. Zase jim pomáhali, že dostali to a dali to. [...]“

Byli tu Bělorusi. Tady dole na tom jednou statku, jak vždycky hrají fotbal. Tak tam byl statek a měli Ukrajinku na práci. Pak tady byli hodně Francouzi. A ta Ukrajinka chodila vždycky a máma jí nerozuměla, ale vždycky jí dala to, co neměla. Třeba ponožky. Taková krásná holka, to byste koukala. A ten sedlák byl tak zlý a k té jeho dceři ještě horší. Táta jí rozuměl, ale my jí nerozuměli. No a můj dědeček, ten nikdy nic neříkal. Ale mně se zdá, že poslouchal Londýn.

A pak jak tu byli ty Francouzi, tak jeden byl v pekárně, ten třeba pekl chleba, měl se dobře. A vždycky říkal „prasovat“⁶². Ty sedláci přinesli hodně dobrý těsto. A že říkal vždycky tatínkovi, že paní „nějakej“ vždycky dá. Ta selka přinesla tvaroh, těsto, rozinky, no všechno, co tam patří a šli pryč. A ten Francouz vždycky dělal takové veliké koláče. Nebo jim dělal vánočky. Ten sedlák je pak měl lepší než pekař.“

K vzájemným mezilidským vztahům se vyjádřil i pan Roman (1960): *„S nepřátelstvím se setkávaly hlavně děcka. Opa to nikdy nedával najevo. On nikam nechodil, jen na procházky. On chodil někam, kde se potkával s Němci. Němci se potkávali a vyhledávali se. Nekomunikovali s nikým jiným. Když opa šel někam na pivo, tak šel s Němci tam, kde jim nalili. Postupem času se ta atmosféra rozvolňovala, ale hned těsně po válce ani nechodili do školy, než je někam přijali, než mohli někam chodit.“*

Angelika: *„ My když jsme si hráli jako děti, tak já jsem se dala do ústraní, protože já jsem jim nerozuměla, když mi něco říkali a oni nerozuměli mě, a ještě se mi posmívali.“*

Dnes už je velmi těžké posoudit, jak se němečtí starousedlíci sžívali s novými sousedy. Ztratili příbuzné, známé, sousedy a po celé generace vytvářené mezilidské vazby. Jenže pokolení nynějších pamětníků bylo tehdy mladé, bylo jim kolem dvaceti let a dění kolem sebe vstřebali po svém. Chodili na zábavy, zažívali první lásky a zakládali rodiny. Generace jejich rodičů a mnozí ti starší Němci, se izolovali. S Čechy se nedomluvili ani emočně ani jazykově, mluvili v naprosté většině pouze německy. Akt odsunu pro ně byl otřes, z něhož se už nevzpamatovali. Nikdo už nedoloží, co tehdy cítili. Starších pamětníků, kteří tuto dobu zažili ve vyšším věku už je jen málo a ti mladší se od rodičů mnoho nedozvěděli, protože o to prostě neměli zájem, nebo proto, že se o tom příliš nemluvilo.

---

⁶² pracovat

ZÁVĚR

„Nezapomeň-li staré děje, stanou se učitelem tvých příštích činů.“

S-ma Čhien

Diplomová práce se v možnostech daných rozsahem zabývá historickým poválečným vývojem západočeského regionu, především Chebska, v letech 1945 – 1946. Věnuje se podrobněji vysídlení početné skupiny obyvatelstva německé národnosti a následné reemigraci a osídlování této oblasti.

Práce se skládá ze dvou vzájemně propojených částí. První část se zabývá problematikou odsunu a následné reemigrace na Chebsku z obecného pohledu, druhou část tvoří výpovědi pamětníků, které jsou zasazeny do teoretického rámce. Ten byl vytvořen na základě dostupných pramenů tvořených literaturou, informacemi z dobového tisku, archivními a muzejními materiály.

Výpovědi pamětníků umožňují na studovanou problematiku nový pohled, který je díky své emocionální rovině opravdovější. V práci bylo použito biografické metody a klasického orálně historického postupu. Celkem bylo realizováno a zaznamenáno 12 rozhovorů. Rozhovory proběhly v období od ledna do března 2013. Délka rozhovoru se pohybovala v rozmezí 30 - 130 minut. V závěru každého z nich byli narátoři požádáni o poskytnutí biografických údajů. Rozhovory byly přepsány a vyhodnoceny. Relevantní části byly poté použity v textu práce.

Mezi oslovenými pamětníky byli takoví, kteří se k období odsunu a osídlování nechtěli vracet, na některé situace nechtěli vzpomínat, protože se pro ně i po tolika letech jednalo o vzpomínky velmi bolestné. K nim patřila i paní Věra. Sjednaná schůzka proběhla v Plesné v domě paní Věry. Měla v té době sádku na noze, která jí velice ztěžovala pohyb, jezdila na kolečkovém křesle. Nicméně byla velice přívětivá a milá. Z počátku byl rozhovor spíše opatrný, obecnější, až po nějaké době se paní Věra rozpovídala. V rozhovoru ovšem zaznívaly převážně kladné vzpomínky, těm negativním se paní Věra cíleně vyhýbala s obecnými slovy, že „*to bylo zlé*“.

Na straně druhé bylo mnoho narátorů, kteří se nevyhýbali ani těm smutnějším vzpomínkám. K těmto narátorům patřila paní Anna a pan Roman (oba za německé obyvatele) a paní Miloslava a pan Pavel (za české obyvatele). Paní Věra, paní Anna a pan Roman jsou narátoři, jejichž výpovědi patří k těm stěžejním v této práci. Výpovědi pana

Romana jsou zprostředkované vzpomínky prarodičů, se kterými do svých 18 let bydlel. Pan Roman byl hovorný, výpovědi nebyly tolik emotivně podbarvené, jako výpovědi paní Věry a paní Anny. Paní Anna mluvila hodně potichu a z výpovědí byla místy patrná stále doznívající křivda. Místy sklouzávala k egerlandštině a pro některé výrazy nenašla český ekvivalent.

Výpovědi paní Miloslavy a pana Pavla byly celkově velice pozitivní. Paní Miloslava dotčené období vnímala z pohledu dítěte, které se s každým kamarádilo a nerozlišovalo mezi Němci, Čechy, Rumuny, Rusy... Pan Pavel reprodukoval vzpomínky rodičů.

Ostatní narátoři se podělili o dílčí vzpomínky, dobré i horší. Výpovědi jsou poměrně emotivní a jsou vřazovány souvztažně k jednotlivým dějinným událostem. Vzpomínky, které se nevztahovaly bezprostředně k šetřené době, byly vyeliminovány a zůstaly uloženy s ostatními v mém archivu. Většina narátorů sdělila i kontakt na další pamětníky, nebo poskytla zachované soukromé materiály, které jsou součástí práce v přílohách č. 4 – 12, 15-20 a 23, 24.

Pro potřeby práce se také podařilo získat mnoho dobových materiálů, které dosud nebyly nikde zveřejněny a pocházejí ze soukromých majetků narátorů, jejich příbuzných, blízkých nebo přátel.

Chebsko bylo jednou z oblastí, která byla v době druhé světové války a bezprostředně po jejím skončení osídlena z převážné většiny Němci. V roce 1946, kdy bylo odsunuto cca 65000 Němců, klesl počet obyvatel na Chebsku na méně než polovinu. Odsun způsobil zničení nesmírných materiálních hodnot v českém pohraničí, na Chebsku na léta vyřadil z provozu některé oblasti tradičního a prosperujícího lehkého průmyslu (textilního, sklářského...), jehož odborníci i dělníci odešli a položili základy těchto odvětví na opačné straně hranic. Tuto skutečnost potvrzují i výpovědi narátorů, které se v tomto ohledu shodovaly.

Odsun znamenal ztrátu statisíců pracovních sil. Zapříčinil kolosální a mnohdy již nenahraditelné ztráty v půdním fondu (zpustnutí půdy, luk) a v bytovém fondu (zánik celých vesnic, devastace měst). Kulturní krajina Sudet - Egerland se odsunem změnila v poloprázdnou opuštěnou končinu, víceméně extenzívně obdělávanou vykořeněnými osídlenci.

Postupné osídlování zde probíhalo s většími problémy než v ostatních okresech. Chebsko se ve srovnání s jinými kraji totiž osidlovalo českými obyvateli jen velmi obtížně.

Plánované i neplánované vlny osídlování po roce 1945 nedokázaly nikdy na Chebsko vrátit původní počet obyvatel. Přicházejí sem lidé ze Slovenska, Rumunska, SSSR, Maďarska, Jugoslávie, Polska a Francie. Většina z nich zde však nezůstane, podle výpovědí pamětníků odcházejí především osídlenci z první vlny. Proto se dá osídlení považovat jen za částečně úspěšné.

Největší problémy nastaly v zemědělství, protože Chebsko nedisponovalo příliš kvalitní půdou. Vždy se jednalo spíše o bramborářskou oblast. Nevyhovovala ani nadmořská výška, a tak se osídlenci - zemědělci hledali velice těžko. V zemědělském sektoru převažovali příslušníci nižších vrstev společnosti, často bez zkušeností se zemědělstvím, kteří šli za vidinou zlepšení své sociální situace. Zde se opět můžeme opřít o výpovědi pamětníků – mnoho osídlenců podle nich mělo se zemědělstvím minimální nebo nemělo dokonce žádné zkušenosti. Obsadili velké statky a polnosti, které nedokázali udržet v chodu a ty poté zpustly. Ti schopnější zůstávali v postavení, které měli zajištěné ve vnitrozemí nebo odcházeli za prací do bohatších krajů. V průmyslové oblasti zastávali většinu odborných míst obyvatelé německé menšiny – specialisti, kteří nebyli v počátcích odsunuti. I tento fakt popisují výpovědi pamětníků. Postupné sžívání neodsunuté německé menšiny s novými osídlenci na Chebsku a formování jejich regionální identity v letech 1945 - 1948 patřilo rozhodně k jedné z nejnáročnějších etap existence českého, resp. československého státu. Přimět se zapomenout na hrůzy války, postupně se s nimi vypořádat a vrátit život pohraničí zpět do „starých kolejí“ nebylo jednoduché ani pro starousedlíky, ani pro osídlence, jak je patrné ze vzpomínek narátorů.

Odsun Němců je a ještě nějaký čas jistě bude velice citlivým tématem na obou stranách hranice mezi Českou republikou a Německem. Na tyto milníky novodobé české historie, tvořené předválečným vzestupem nacismu na německé straně hranice, Mnichovskou zradou a vyháněním českého obyvatelstva, zkušenostmi druhé světové války, poválečným odsunem německého obyvatelstva a příchodem nových osídlenců, bude vždy pohlíženo s velice rozporuplnými pocity. Velice totiž záleží na tom, ze které strany hranice je na tento problém nahlíženo.

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Diplom Arbeit befasst sich mit der Vertreibung der deutschen Bevölkerung und Re-Emigranten im Egerland nach 1945. Die Arbeit ist 2 Teilig der erste Teil befasst sich mit dem Problem der Vertreibung der Bevölkerung der deutsche Nationalität in den Jahren 1945 – 1946 und der Neubesiedlung Egerlands. Zu dem gehört der zweite Teil, welche die autentischen Aussagen der Zeugen oder ihrer Nachfahren beschreibt. Das primäre Ziel der Diplomarbeit ist die Beschreibung der Vertreibung und die Situation im Egerland in den Jahren 1945 – 1947. Das sekundäre Ziel der Arbeit ist auf der Grundlage der authentischen Aussagen ein neues Blickfeld welches mit hinblick auf die Emotionen zu zeigen.

Die Arbeit ist in 5 Hauptteile und mit dem zugehörigen Teilen gegliedert. Die einzelnen Aussagen der befragten ins ganze gegliedert ermöglichen einen anderen Blick aus das studierte Thema. In der Arbeit sind klasische befragungen und Biografie verwendet. Das erste Abteil zeigt auf die wirtschaftliche Situation und die geografische Teilung Sudetenlands, wobei sich sie gerade mit der Situation im Egerland befasst. Das zweite Abteil beschreibt die Haltung der tschechischen Politik zu der Verbreitung und zeigt den Rahmen der zu der Vertreibung der deutschen Diente. Das dritte Abteil charakterisiert die Vertreibung im allgemeinen Rahmen und zeigt seine wilde und organisierte Seite. Das vierte Abteil befasst sich mit der Vertreibung in Egerland und das fünfte letzte Abteil zeigt die Nebensiedlung Egerlands mit Re - Emigranten, welche im 1945 – 1947 gekommen sind.

Die Vertreibung der deutschen Bevölkerung hat für die Region große wirtschaftliche und kulturelle Verluste bedeutet. Teile des Landes konnten nie neubefelkerd werden, es sind viele Dörfe, Sehenswürdichkeiten und volks Architekturen verschwunden. Zu dem ist es auch zu einer Trennung der kulturellen Kontinuität gekommen und freundschaftlichen und familiären bendern welche in den meisten Fällen nie neu geknüpft wurden. Die authentischen Aussagen der Befragten übereinstimmen in vielen Fällen und in vielen gehen sie auseinander. Manche Erinnerungen sind bitter voller Trauer und Schmerz, manche sind lustig, andere sind neutral. Alle Aussagen geben der Arbeit dank ihrer Emotionalität eine grosse Autentizität.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Rozhovory:

Rozhovory byly vedeny v českém jazyce a se souhlasem narátorů zaznamenány na diktafon, poté byly přepsány a vyhodnoceny. Byly vybrány relevantní úryvky z rozhovorů k jednotlivým tematickým celkům a uvedeny v práci pro dokreslení popisovaných událostí. Všechny uvedené rozhovory jsou uloženy.

1. Jan B. (1938), Plesná - Rozhovor pořízen na diktafon 6. 3. 2013 v domě p. B.
2. Zdeněk B. (1950), Velká Hleďsebe - Rozhovor proveden 5. 3. 2013 v domě p. B
3. Roman H. (1969), Cheb - Rozhovor pořízen na záznamník 5. 3. 2013 v bytě autorky
4. Anna Marie K. (1938) Cheb - Rozhovor pořízen na záznamník 5. 3. 2013 v bytě autorky
5. Petr K. (1944), Velká Hleďsebe. Rozhovor proveden 21. 2. 2013 ve Velké Hleďsebi (nepřeje si být jmenován)
6. Pavel K. (1950), Cheb. Rozhovor proveden 29. 1. 2013 v Městské knihovně v Chebu
7. Emma M. (1947), Valy (původně Schanz). Rozhovor proveden ve Valech v bytě paní M.
8. Miroslava N. (1937), Cheb. Rozhovor proveden 29. 1. 2013 v Městské knihovně v Chebu
9. Věra S. (1937), Plesná. Rozhovor pořízen na záznamník 25. 2. 2013 v domě pí. S
10. Siegbert S. (1941), Bayreuth. Rozhovor proveden v Městské knihovně v Chebu 26. 2. 2012
11. Angelika W. (1945), Cheb. Rozhovor pořízen na záznamník 5. 3. 2013 v bytě autorky
12. Zdeňka B. (1931), Cheb. Rozhovor pořízen na záznamník 5. 3. 2013 v bytě autorky
13. Edda S. (1936) Okrouhlá. Rozhovor proveden 4. 1. 2013 v místní restauraci v obci Tuřany

Literatura:

1. ALMANACH K 80. VÝROČÍ ZALOŽENÍ ČESKÉ MENŠINOVÉ ŠKOLY V PLESNÉ 1926 – 2006. Plesná: ZŠ a MŠ Plesná, 2006. 1. vyd. 82 s.
2. BERAN Jiří a kol. Dějiny karlovarského kraje. 1. vyd. Karlovarský kraj: Karlovy Vary, 2004. ISBN 80-239-3477-5
3. BOHÁČ Jaromír – SALAMANCZUK Roman. Zmizelé Chebsko. Das verschwundene Egerland. Cheb: Krajské muzeum KVK, 2009. 3. vyd. ISBN 978-80-85018-68-4
4. BRANDES Detlef. Cesta k vyhnání 1938-1945. Plány a rozhodnutí o „transferu“ Němců z Československa a z Polska. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-070-2
5. BRÜGEL Johann Wolfgang. Češi a Němci 1939-1946. 1. vyd. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1637-9.
6. BUCHTELE Zdeněk – BOUČEK Pavel. Osudy hradu Vildštejn ve Skalné a hradu Starý Rybník. 1. Vyd. Velká Hleďsebe, 2007. Vlastní náklad.
7. ČAPKA František – SLEZÁK Lubomír – VACULÍK Jaroslav. Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-419-2.
8. ČERNÝ Bohumil a KŘEN Jan. Češi, Němci, odsun: Diskuze nezávislých historiků. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1990. ISBN 80-200-0276-6.
9. ČESKÝ CHEB č. 1, 24. duben 1947
10. FROMMER Benjamin. Národní očista: retribuce v poválečném Československu. 1. vyd. Praha: Academia, 2010. 502 s. ISBN 978-80-200-1838-0
11. GLOTZ Peter. Vyhnání. České země jako poučný případ. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. 224 s. ISBN 80-7185-705-X
12. HAIŠMAN Tomáš. Několik poznámek k procesu formování nových lokálních společností v českém pohraničí po roce 1945. Český lid č. 71. Praha: ÚEF ČSAV, 1984.
13. HEROLDOVÁ Iva. Národopisná problematika novoosídleneckého pohraničí. 1. Vyd. Studie. ÚEF ČSAV: Praha, 1978. Český lid, 65. č. 4. S 195-205
14. HOUŽVIČKA Václav. Návraty sudetské otázky. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1007-8
15. HOUŽVIČKA Václav. Sudetoněmecká otázka v názorech a postojích obyvatel českého pohraničí. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1996. WP; 96:2. ISBN 80-85950-08-1.

16. HOUŽVIČKA Václav a NOVOTNÝ Lukáš. Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí: Sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007.
ISBN 978-80-7330-109-5.
17. CHEBSKO PRACUJÍCÍCH č. 1. 13. březen 1948
18. CHMELÍKOVÁ Jitka. Osvobození. Liberation. Cheb 1945. 1. vyd. Cheb: Muzeum, 2005.
ISBN 80-85018-52-7.
19. JELÍNKOVÁ Růžena. Demografický profil Karlovarského kraje. In: Demografický sborník, 1959.
20. JÍLEK Tomáš. Kapitoly z historie západních Čech. 20. století. Plzeň: ZČU, 2010. ISBN 978-80-7043-927-2
21. KAPLAN Karel Pravda o Československu 1945-1948. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990.
Stopy, fakta, svědectví. ISBN 80-7038-193-0.
22. KOSSERT Andreas. Chladná vlast: Historie odsunutých Němců po roce 1945. 1. vyd. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9.
23. KUČERA Jaroslav. Odsun nebo vyhnání?: Sudetští Němci v Československu v letech 1945-1946. Praha, 1992. Panorama dějin: Nové pohledy.
ISBN 80-85467-32-1.
24. MACHÁČEK Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Dotisk 1. vyd. Praha: Aventinum, 2002. ISBN 80-7151-199-4.
25. MICHALÁKOVÁ, Irena. Bibliografie Chebsko 1945-1948. Cheb: Chebské muzeum. 2001
26. MIKŠÍČEK, Petr. Sudetská pouť, aneb Waldgang. 1. Vyd. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-009-5
27. NOSKOVÁ Helena. Etnografický výzkum národnostně smíšených vesnic na Chebsku osídlených po roce 1945. Český lid. Praha: ÚEF ČSAV, 1978. Roč. 2, č. 65.
28. OTTER Jiří. Češi v německém objetí. Kapitoly ze společných dějin. 1. vyd. Mariánské Lázně: Art Gallery Nataly, 1994. ISBN 80-900696-4-9.
29. Pamětní kniha Obecné školy v Plesné (kronika) 1926 - 1966
30. ŘEHÁČEK Karel. Češi a Němci na jihozápadě Čech 1880-1938. 1. vyd. Plzeň: Dimenze, 2002. ISBN 80-901379-8-9
31. SCHELLE Karel. Geschichte der tschechischen öffentlichen Verwaltung. 1. vyd. 2011.
ISBN 978-3-640-79720-2. Dostupné z: <http://books.google.cz/books>

32. SLAVÍK Jaroslav. Chebská zrada 1918-1938. 1. vyd. Cheb: Místní rada osvětová, 1948. 70 s.
33. SPURNÝ Matěj. Nejsou jako my: Česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960). 1. vyd. Praha: Antikomplex, 2011. ISBN 978-80-904421-3-9.
34. SPURNÝ Matěj. Proměny sudetské krajiny. 1. vyd. Praha: Antikomplex, 2006. ISBN 80-86125-75-2
35. STANĚK Tomáš - Slezské zemské muzeum (Opava, Česko) - Slezský ústav. Tábory v českých zemích 1945-1948. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. ISBN 978-80 - 90207-53-0.
36. VANĚK Miroslav a Palackého univerzita. Orální historie: metodické a technické postupy. 1 st edice. Skripta, Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, 2003.
37. VANĚK Miroslav a Palackého univerzita. Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1
38. VOTROUBKOVÁ Iva. Chebsko a reemigranti v letech 1947-1948. In: Sborník Chebského muzea. Cheb: Chebské muzeum, 2000, s. 71-76. ISBN 1211-9210.

Internetové zdroje a periodika:

39. MIKŠÍČEK Petr. Zmizelé Sudety. Koktejl. 2003, roč. 2003, č. 10. ISSN 1210-4353. Dostupné z: http://www.czechpress.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2146%3Azmizele-sudety&Itemid=4
40. SECKÁ Milena. Osídlování chebského pohraničí po roce 1945. <i>Český dialog</i> [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-12-30]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/1234-osidlovani-chebskeho-pohranici-po-roce-1945/>
41. VÁCHA Vilém. Chebsko. Válka.cz. 2003. ISSN: 1803-4306. Dostupné na: http://www.valka.cz/clanek_1212.html
42. DEKRET O POTRESTÁNÍ NACISTICKÝCH ZLOČINCŮ, ZRÁDCŮ A JEJICH POMAHAČŮ A O MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDECH. MAHDAL, M. Moderní dějiny: Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky [online]. 2009 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/dekret-o-potrestani-nacistickyh-zlocincu-zradcu-a-jejich-pomahacu-a-o-mimoradnych-lidovych-soudech/>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1 - Politická mapa Sudet z let 1938-1939
- Příloha 2 – Původní areál továrny Eska Cheb
- Příloha 3 -Kytara z roku 1938 s dobovým věnováním
- Příloha 4 - Pracovní knížka
- Příloha 5 - Potvrzení o státním občanství
- Příloha 6 -Domovský list, potvrzující domovské právo (1940)
- Příloha 7 - Ex offio křestní list
- Příloha 8 - Oddací list
- Příloha 9 - Osvědčení o československém státním občanství (1945)
- Příloha 10 - Domovský list (1945)
- Příloha 11 - Členská knížka
- Příloha 12 - Členský průkaz NOÚZ
- Příloha 13 - Šatenka pro zaměstnané
- Příloha 14 - Potravinové lístky
- Příloha 15 - Fotografie – strýcové pí. M
- Příloha 16 - Fotografie - strýc pí. M
- Příloha 17 - Fotografie - paní M. a její bratři
- Příloha 18 - Fotografie - babička, dědeček, matka
- Příloha 19 - Fotografie - babička
- Příloha 20 - Fotografie - maminka a tatínek
- Příloha 21 - Mapa Plesná 1
- Příloha 22 - Mapa Plesná 2
- Příloha 23 - Fotografie - výměr roční náhrady
- Příloha 24 - Fotografie - rozhodnutí o přidělu

PŘÍLOHY

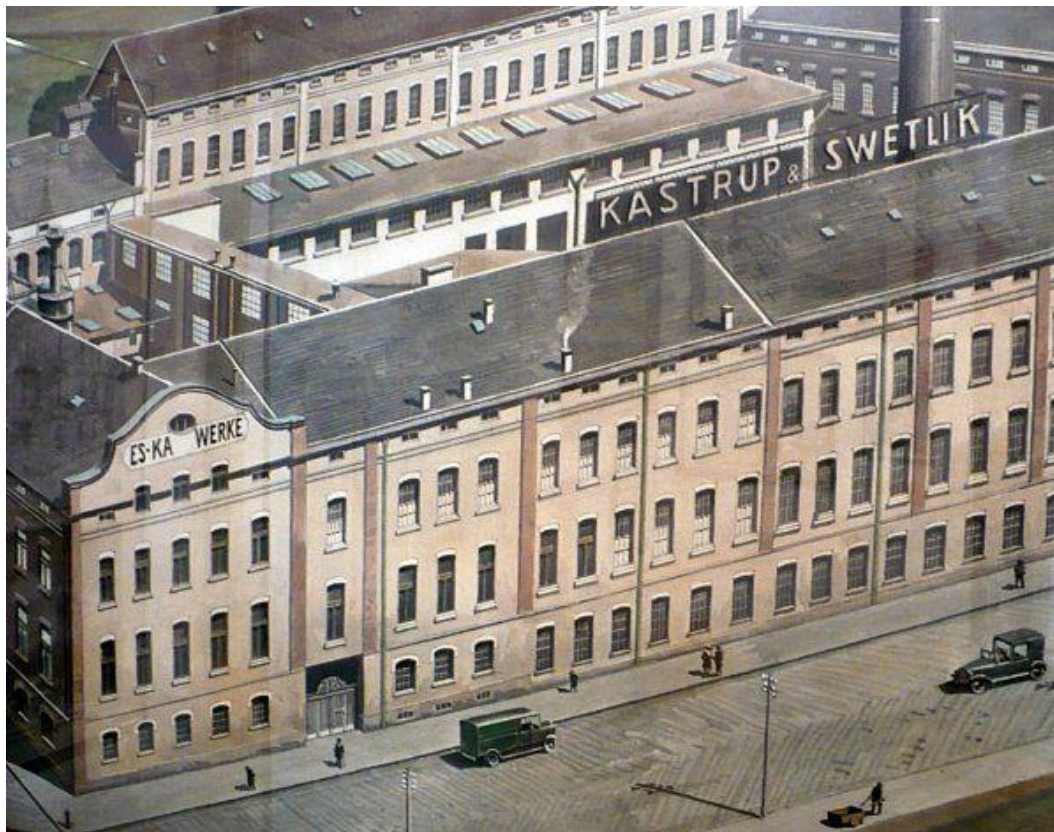
Příloha 1

Politická mapa Sudet se zakreslenými územími odebranými postupně v letech 1938-1939

Příloha 2

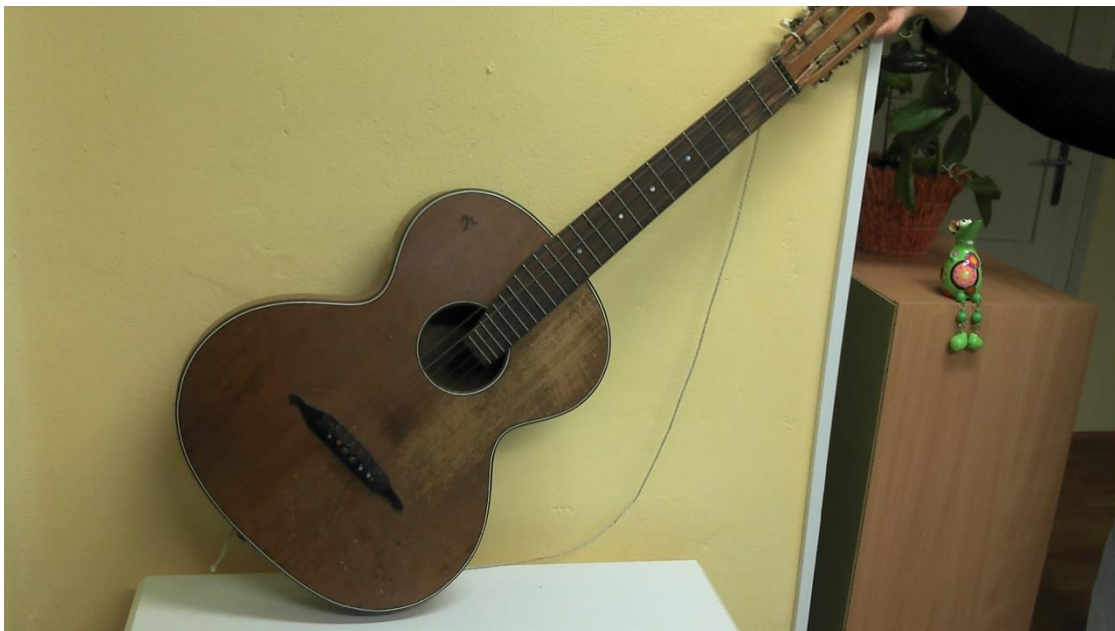
Původní areál továrny Eska Cheb

Zdroj:<http://picasaweb.google.com/112728176903768358224/EsKaChebEskaChebNarodniPodnik>

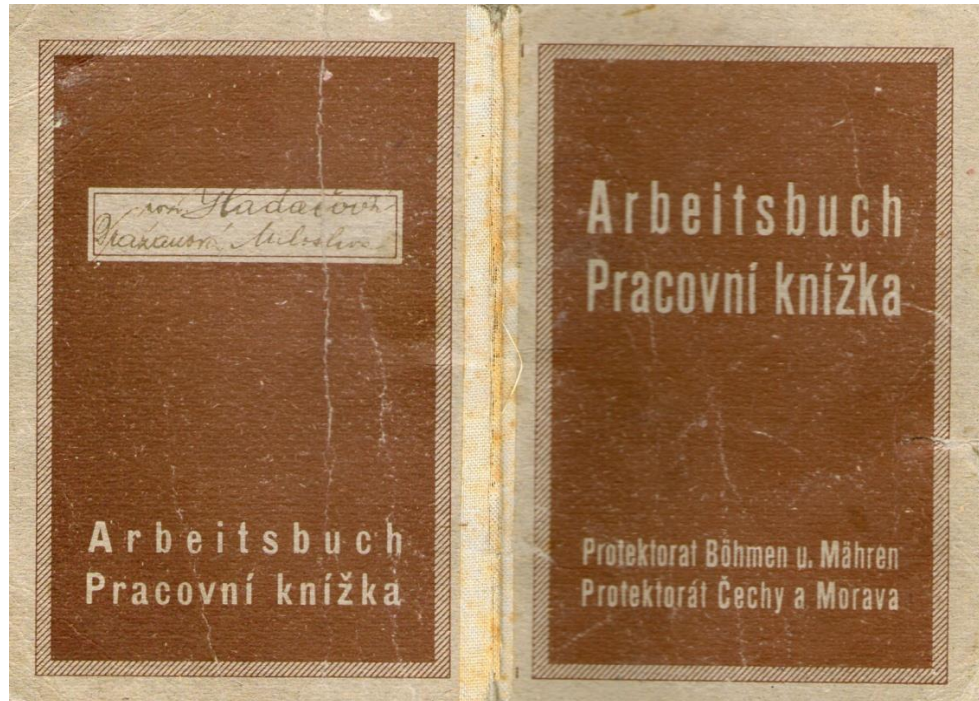
Příloha 3

Kytara z roku 1938 s dobovým věnováním (majetek pana Pavla - Cheb)

Příloha 4

Pracovní knížka (majetek p. Pavla z Chebu)

Nr. 383405 8/10
Cis.

ARBEITSBUCH
PRACOVNÍ KNÍŽKA
(Reg.-Vdg. vom 26. Juni 1941, Nr. 241 Slg.)
(Vlad. nř. ze dne 26. června 1941, čís. 241 Sb.)

Familiennamen (bei Frauen auch Geburtsname) Přijmení (u žen též rodné jméno)	<i>Gladacová</i>
Vorname (Taufname) Jméno (křestní)	<i>Milorava</i>
Tag, Monat und Jahr der Geburt Den, měsíc a rok narož.	<i>16. března 1922</i>
Geburtsort - polnischer Bezirk Místo narození - politický okres	<i>Plzeň - Plzeň</i>
Staatsangehörigkeit Státní občanství	<i>Protectorat Čechy a Morava</i>
Familienstand (led., verh., gesch., verw.) Stav (svob., žen., vd., rozl., ovdov.)	<i>zuzbrdná</i>
Geburtsjahre der minder- jährigen Kinder Rok narození nezletilých dětí	

Příloha 5

Potvrzení o státním občanství – majetek p. Pavla z Chebu

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

Okresní národní výbor v Chebu.

Zn.: III-216.1-169/1952.

Ladislav Dražan,
roz. Dražan,
narozen 1. června 1920,
v Plzni-Bolevec.
bytem v Chebu, okres Cheb,

jest občanem Československé republiky.

Totož platí o jeho manželce Miloslavě, roz. Hadačové.
narozené (den, měsíc, rok, místo a okres) 16. března 1922 v Plzni,

a o nezletilých dětech (jména a data narození)

Ladislavu Dražanovi, nar. 10. září 1945 Plzeň-Bolevec,
Miloslavě Dražanové, nar. 30. dubna 1949 v Chebu.

Toto osvědčení platí 10 let ode dne jeho vystavení.

V Chebu, dne 4.4.1952.

Úřední podpis a razítko:

Putátek se trestá. Čís. skl. 3/D
Min. vnitra, úř. tiskoviny. - 783-50 - 2741002

Příloha 6

Domovský list, potvrzující domovské právo (1940) – majetek p. Pavla z Chebu

PROTEKTORÁT
ČECHY A MORAVA.

POLITICKÝ OKRES:
PLZEŇ.

Číslo: 2795
Ha 1029

DOMOVSKÝ LIST,

jmž město **PLZEŇ** stvrzuje, že

Miloslava HADAČOVÁ

zaměstnání: ..... prodavačka Z.K.D.

rok a den narození: ..... 16. března 1922

stav: ..... svobodná

má v této obci od 30.V.-1931 ..... právo domovské,
jehož nabyla s otcem. Dříve Bolevec o.Plzeň

V Plzni dne 14. února ..... 19 40.

Jménem obce:
.....
vládní komisař.

vlastnoruční podpis strany.

G. P. 5035-39

Příloha 7

Ex offio křestní list – majetek p. Pavla z Chebu

ŘÍM. KATOL. FARNÍ ÚŘAD U P. MARIE V PLZNI-V.

Č. j. 8142 V PLZNI-V., 3. 12. 1947

Ex offio křestní list. K úřednímu jednání.

Dne 10. 9. 1943 se narodil(a) v Plzni *Wernigova 5*

Ladislav Dražan

Otec *Ladislav Dražan, německé Plzeňské rad. v Plzni, Koblárova 36.*

Matka *Miloslava rozená Hadačová, nar. v Plzni.*

Pokřtěn(a) dne 13. 9. 1943

Tom. *XVII* fol. *245*

Plzeň, P. Marie
Koop. *NR*

840

Příloha 8

Oddací list – majetek p. Pavla z Chebu

PROTEKTORAT BÖHMEN UND MÄHREN.
PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.

STADTAMT IN PILSEN.
MĚSTSKÝ ÚŘAD V PLZNI.

Trauungsschein. – Oddací list.

Trauungsmatrik, Buch XIX., Seite 275, Zahl 132.
Matrika oddaných, kniha strana č. řad.

Die Trauung durchgeführt am:	20. III. 19 43 d. i. t. j. ~~zwanzigsten März-двадцатého března~~	
Sňatek vykonán dne:	neunzehnhundert ~~dreiundvierzig-čtyřicetého třetího~~ roku tisícíhodevítistého	
Vor- und Zuname: Jméno a příjmení:	des Bräutigams - ženicha:	Der Braut - nevěsty:
	Ladislauš-Ladislav Dražan.	M i l o s l a v a H a d a č -ová.
Geburtsort - Rodiště:	Pilsen-Plzeň	Pilsen-Plzeň
	Gerichtsbezirk: soudní okres: Pilsen-Plzeň	Gerichtsbezirk: soudní okres: Pilsen-Plzeň
Heimatsgemeinde:	Pilsen-Plzeň	Pilsen-Plzeň
Domovská příslušnost:	pol. Bezirk: pol. okres: Pilsen-Plzeň	pol. Bezirk: pol. okres: Pilsen-Plzeň
	Beschäftigung: Zaměstnání:	Schlosser-zámečnick
Wohnort - Bydliště:	Bolewetz-Bolevec, Pilsen-612.	Plzeň, Kottikenergasse Kotíkovská ul. / 336.
Alter - Stáří:	geb. - nar.: 1. VI. 1920.	geb. - nar.: 16. III. 1922.
Stand - Stav rodinný:	--ledig-svobodný--	
Religion: Nábož. vyznání:	r. kathol. - ř. katol. -	konfessionslos-bez vyznání
Eltern Rodiče	des Bräutigams: ženicha:	Wenzel Dražan, Gemeindebedienstetter i. R. und Barbara Krafta, Pilsen-Bolewetz, beide r. kathol. - Václav Dražan, obec. zřízenec v. v. a Barbora Kraftová, Plzeň-Bolevec, oba ř. katol. -
	der Braut: nevěsty:	Franz Hadač, Arbeiter und Wenceslawa Hanzlíšek, Pilsen, beide konfessionslos. - František Hadač, dělník a Wenceslawa Hanzlíšková, Plzeň, oba bez vyznání.
Zeugen - Svědkové:	Adalbert Rak, Lenker, Bolewetz Nro. Vojtěch Rak, Šofér, Bolevec čis. / 612. Wenzel Pelíšek, Lackierer, Pilsen, Kottikenergasse Václav Pelíšek, lakýrník, Plzeň, Kotíkovská ul. / 56.	
Die Trauung durchführende Amtspersonen: Úřední osoby provádějící sňatek:	JUDr. Ulrich Pechmann, städt. Oberkommissär. Oldřich měst. vrch. komisař. Josef Foit, Kanzl. Oberoffiz. vrch. kancel. ofic.	

F. t.
PILSEN, am 20. III. 19 43.
V PLZNI dne

Der tschechische Text entspricht der Sprache der Eintragung. — Bestätigt mit eigenhändiger Unterschrift des Unterzeichneten und Amtsiegel. — Český text odpovídá jazyku zápisu. — Na důkaz toho vlastnoruční podpis podepsaného a úřední razítko.

Der Oberbürgermeister
Der Regierungskommissar

Příloha 9

Osvědčení o československém státním občanství (1945) - – majetek p. Pavla z Chebu

Císlo 1/717.

D

Osvědčení

o československém státním občanství

Jméno a příjmení Antonín Kubeš,
zaměstnáním (povoláním) dělník
narozený (den, měsíc, rok, místo a pol. okres narození)
8.1.1914 ve Kdyni, okres Domažlice
z domovské obce Kdyně pol. okres Domažlice
bytem v obci Kdyni čp.245

jest československým státním občanem.

Toto státní občanství má i jeho manželka
narozená dne _____ roku _____
_____ pol. okres a nezletilé děti (jména a data narození)

Okresní národní výbor v Domažlicích dne 17.11.1945.
~~(obrazek pro vložení fotografie)~~

Podpis:

Tiskárna min. vnitř. — 45-1030.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

Země Čechy Pol. okres: Domažlice Číslo: 7529

Domovský list

K d y n ě
jímž město - obec ..... potvrzuje, že

jméno a příjmení: Antonín Kubec

povolání: dělník

den, měsíc a rok narození: 8. ledna 1914

místo narození: Kdyně

stav (svobodný-á, ženatý, vdaná) ženatý

má v této obci právo domovské, jehož nabyt-a *)
na rozením po svém otci

v e Kdyni , dne 21. prosince 194 5

Jménem města-obec: *Kaněk*

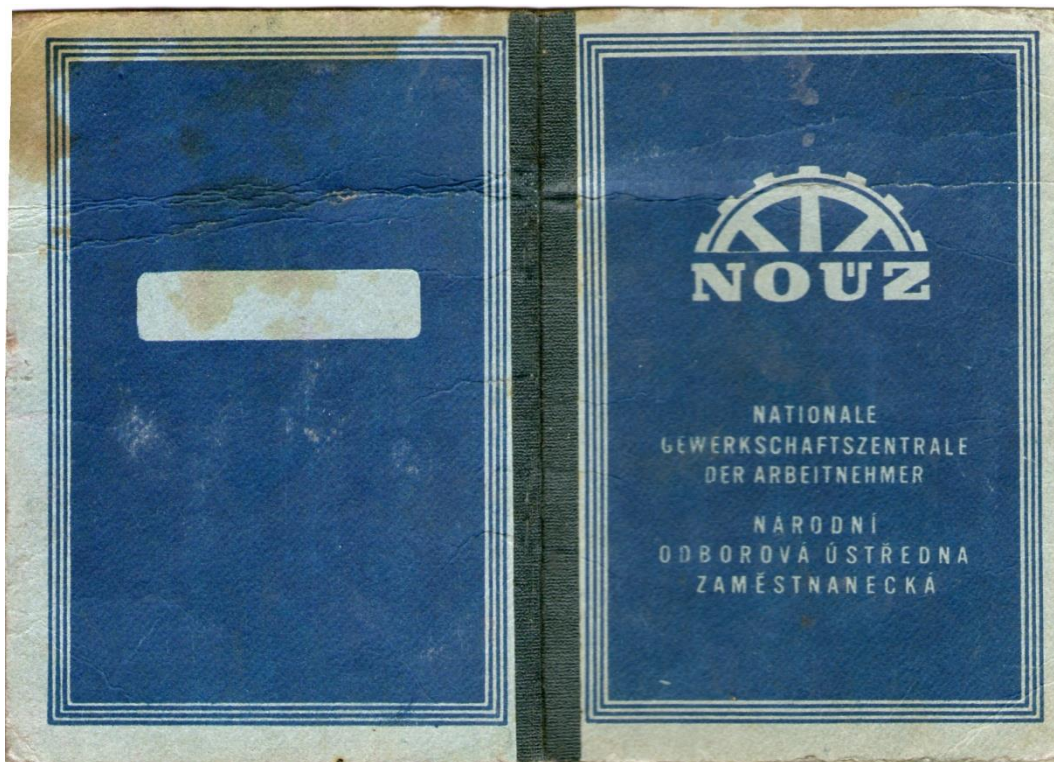
Antonín Kubec
Vlastnoruční podpis majitele domovského listu

*) Důvody nabývací: 1. Zrození (po otci -matce). 2. Usnesení místního Národního výboru (datum a číslo). 3. Propůjčení definitivního místa služebního při veřejném úřadu (datum a číslo deketu). 4. Provdání za příslušníka obce (jméno a příjmení).

1201 - Nákladem Čes. zem. ústředí obcí, měst a okresů. 5/45 „Svoboda“ Praha.

Příloha 11

Členská knížka – majetek p. Pavla z Chebu

Nationale Gewerkschaftszentrale der Arbeitnehmer
Národní odborová ústředna zaměstnanecká

Mitgliedsbuch Nr. 222351
Členská knížka č. 222351

Fachgruppe Odb. skupina 10 Ortsgruppe Nr. Čjs. míst. skup. [ ]

Nová Dvorská
Vorname u. Name *Kadačová* *Miloslava*
Jméno a příjmení

Beruf *prodávačka*
Povolání

Ort und Geburtstag *16. 3. 1922* *Plzeň*
Datum a místo narození

Mitglied vom *1. I. 1942*
Členem od

Václav Stočes,
Obmann · předseda

Příloha 12

Členský průkaz NOÚZ

Mitgliedschaft aus anderen Gewerkschaften:
Započítané členství:

Mitgliedschaft vor dem 1. 7. 1939:
Členství před 1. 7. 1939:

vom od 18. 9. 34 bis do 30. 6. 1939 22 Monate
měsíců

Vereinigung S. am. v obch.
Jednota

vom od 1. 7. 39 bis do 31. 12. 1941 30 Monate
měsíců

Übertrag in NGdA vom 1. 1. 1942 insgesamt 52 Monate
Přenos do NOÚZ od celkem

Durchschnitt der letzten 12 Monate = Kl. 3
Průměr posledních 12 měsíců = tř.

NOÚZ
10. VII. 1942

Gemeldet Přihlášen	Abgemeldet Odhlášen
Zahlstelle Platebna	Zahlstelle Platebna
Datum	Datum
Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis	Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis
Gemeldet Přihlášen	Abgemeldet Odhlášen
Zahlstelle Platebna	Zahlstelle Platebna
Datum	Datum
Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis	Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis
Gemeldet Přihlášen	Abgemeldet Odhlášen
Zahlstelle Platebna	Zahlstelle Platebna
Datum	Datum
Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis	Stempel u. Unterschrift Razítko a podpis

1942				
I.	1	2	3	4
II.	5	6	7	8
III.	9	10	11	12
IV.	14	15	16	17
V.	18	19	20	21
VI.	22	23	24	25
VII.	27	28	29	30
VIII.	31	32	33	34
IX.	35	36	37	38
X.	40	41	42	43
XI.	44	45	46	47
XII.	48	49	50	51

NOÚZ
60 Kč -
1014 Kč

Příspěvky zaplacený až do
konce 6. měsíce.

1943				
I.	1	2	3	4
II.	5	6	7	8
III.	9	10	11	12
IV.	14	15	16	17
V.	18	19	20	21
VI.	22	23	24	25
VII.	27	28	29	30
VIII.	31	32	33	34
IX.	35	36	37	38
X.	40	41	42	43
XI.	44	45	46	47
XII.	48	49	50	51

Příloha 13

Šatenka pro zaměstnané – majetek pí. Zdeňky z Chebu

REPUBLICA ČESKOSLOVENSKÁ

Serie: **K** Číslo: * 724249

Šatenka pro zaměstnané

Jméno: *Alena Tomásová*

Bydliště: .....

VYBOR V CHEBU
Kaučková
Právníky
- X/2 -

I	II	III					
IV	V	VI					
VII	VIII	IX	X				
5	5	5	5	5	5	5	5
V	B	B	P	O	K	H	G
2	2	2	2	2	2	2	2
V	S	B	P	O	K	H	G
1	1	1	1	1	1	1	1
V	S	B	P	O	K	H	G
1	1	1	1	1	1	1	1
V	S	B	P	O	K	H	G
1	1	1	1	1	1	1	1
V	S	B	P	O	K	H	G

Příloha 15

Fotografie - strýcové – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 16

Fotografie - strýc – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 17

Fotografie - paní M. a její bratři – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 18

Fotografie - babička, dědeček, matka – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 19

Fotografie - babička – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 20

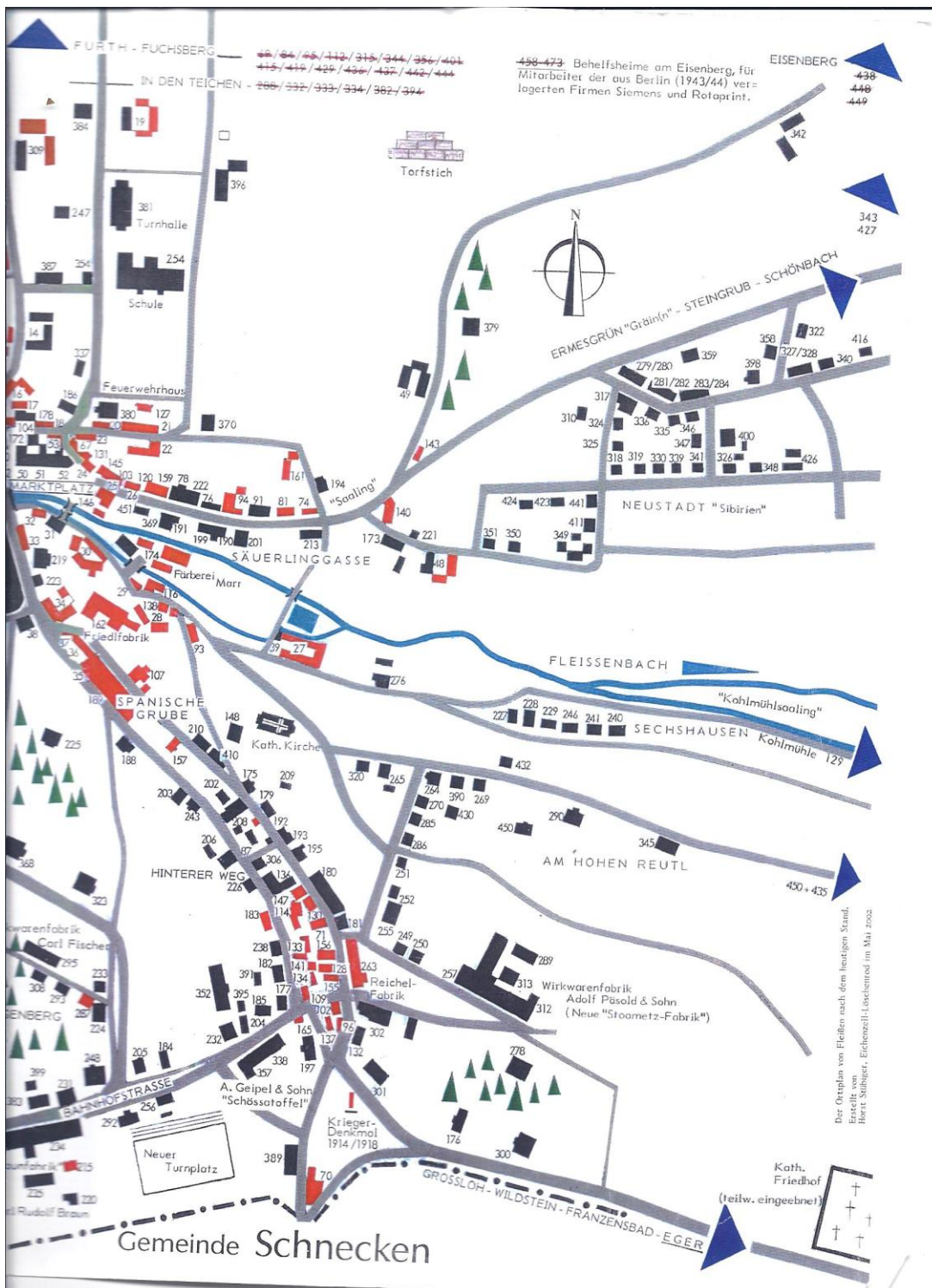
Fotografie - maminka a tatínek – majetek pí. Anny Marie z Chebu

Příloha 22

Mapa Plesná 2

Příloha 23

Fotografie - výměr roční náhrady

C. j. 3694/46 Fond národní obnovy v Praze.

VÝMĚR roční náhrady za užívání bytu v domě, konfiskovaném podle dekretu pres. rep. č. 108-45 Sb. z. a n.

I. Okres: Směnice Obec: Deonka'vus (č. kat.) C. p. 158
 ul. (nám.): Stava'ns'vus č. n. 1 č. nouz.:
 Panu(i) Josef Pitva

Podle vyhlášky Osídlovacího úř. v Praze č. 224, uveř. v Úřed. listě ze dne 25. ledna 1946 vyměřuje se Vám od 1. IV. 1946 nadále tato roční náhrada za užívání bytu, která jest číselně i pojmově shodná se základem k přiznání daně činžovní podle zákona o přímých daních:
úhrnem včetně náhrady ze zahr. a garáže Kčs

Byt č.	Kuchy- ně	Počet pokojů	Uživatel: jméno a příjmení	Roční náhrada z		
				garáže:	zahrady:	bytu:
1	2		Josef Pitva	Kčs /	Kčs 150.-	Kčs 1359.85

Poučení k odvolání viz na rubu!
 Místo pro poznámky a opravy bytov. referátu:
 1. Tento výměr nezakládá nájemný poměr!

13.8. Spulina
 datum podpis byt. ref. a razítko

K této roční náhradě za užívání bytu nutno přičísti:	
a) obecní poplatky:	% Kčs .....
b) obecní dávku:	% Kčs .....
c)	Kčs .....
celkem ročně . . . . . Kčs	
Vedlejší poplatky:	
d)	Kčs .....
e)	Kčs .....
f)	Kčs .....
celkem ročně se všemi poplatky Kčs 1.509.85	

VÝMĚR vyplní bytov. referát obce. Část dvojité orámovanou vyplní obecní správa.

tiskl. Josef Procházka, Směnice

Příloha 24

Fotografie - rozhodnutí o přidělu

Pd 1269/49

OSIDLOVACÍ ÚŘAD A FOND NÁRODNÍ OBNOVY V PRAZE

Č. j. R. 40/581-158 Pl.

Oblasťní úřadovna v Plzni.

Orig.

ROZHODNUTÍ O PŘÍDĚLU

RODINNÉHO DOMKU

I. Přídělice a přidělová podstata.

Osídlovací úřad a Fond národní obnovy v Praze přidělují do vlastnictví podle §§ 1, 2, 3 a 4, odst. 1, písm. b) zák. č. 31/1947 Sb. a § 50 vl. nař. č. 163/1947 Sb. ve znění vyhlášky ministra vnitra č. 97/1949 Sb. z majetku konfiskovaného podle dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb.

panu **Josefu P i t r o v i**, dělníku
v **Dlouhé Vsi čp. 158 - na polovici**,
a jeho manželce **pí Růžene P i t r o v é**
na polovici

rodinný domek čp. 158 v obci Dlouhé Vsi
osada (čtvrť) _____ okres Sušice, postavený na
pp. čk. 70/2 zahradě
se všemi parcelami, zapsaný ve vložce č. 268 pozemkové knihy katastrálního
území Dlouhá Ves knihovně dosud nevyznačený.

A

0150 OÚ FNO-III-2 - Rozhodnutí o přidělu rod. d. mku A - 144/m - 457 - 129